

ÄÄRIVASEMMISTOLAINEN EKSTREMISMI 2010-LUVUN LOPUN SUOMESSA POLIISIN NÄKÖKULMASTA

Mitri Saarinen

7/2018

Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Mitri Saarinen		Poliisi (AMK) / 20161C	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Ääriyasemmistolainen ekstremismi 2010-luvun lopun Suomessa poliisin näkökulmasta		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Matti Hänti & Matti Luoma		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä			
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää millaisena ääriyasemmistolainen toiminta näyttäytyy poliisin silmin 2010-luvun lopun Suomessa, muodostaako se uhkakuvia kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle sekä millaista poliisin oma toiminta on aihealueen ympärillä.</p> <p>Työn teoreettisessa viitekehyksessä esitellään ääriyasemmistolaisen liikehdinnän historiaa ja avataan ilmiön keskeisimpiä termejä. Ääriyasemmistolaisen toiminnan historia näyttäytyy hajanaisena ja aaltoliikettä elävänä. Lisäksi viitekehyksessä tarkastellaan tärkeimpiä aihealueeseen liittyviä rikosoikeudellisia säädöksiä.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista tutkimusotetta ja tiedonkeruumenetelmänä oli teemahaastattelu. Työhön haastateltiin kolmea eri yksikössä ja tehtävässä työskentelevää poliisia. Haastattelut tallennettiin, litteroitiin ja analysoitiin teemoittelun keinoin.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että ääriyasemmistolainen liikehdintä elää juuri nyt aallonpohjaa ja ilmiön ympärillä on jopa poikkeuksellisen rauhallista. Tutkimuksessa selvisi myös, ettei ääriyasemmistolainen ekstremismi aiheuta tällä hetkellä uhkaa kansalliselle turvallisuudelle. Sen sijaan yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle koituu tutkimuksen perusteella riskejä ja erinäisiä lieveilmiöitä. Lisäksi kävi ilmi, että poliisiorganisaatiossa on toisistaan poikkeavia toimintamalleja ilmiön ympärillä, mutta pääsääntöisesti haastateltavat olivat toimintamalleihin ja niistä saatuihin tuloksiin kuitenkin tyytyväisiä.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
43 + 1 liitesivu	Elokuu 2018	AMK2016ONT	
Avainsanat			
Väkivaltainen ekstremismi, ideologisesti motivoidut rikokset, ääriliikkeet, vasemmistoliikkeet, anarkismi			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Aiheen valinta.....	2
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	3
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	4
2.1 Teoreettisen viitekehyksen rajausta.....	4
2.2 Käsitteitä.....	4
2.3 Ääriivasemmiston historiaa	7
2.4 Ääriivasemmisto Suomessa.....	8
2.5 Säädöksiä.....	13
2.6 Aiempia tutkimuksia	18
3 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	19
3.1 Kvalitatiivinen tutkimusote	19
3.2 Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä.....	20
3.3 Tutkimuksen toteutus ja haastateltavien valinta.....	21
4 TULOKSET.....	22
4.1 Ääriivasemmistolaisen liikehdinnän olemus	22
4.2 Kansallinen turvallisuus	30
4.3 Yleinen järjestys ja turvallisuus	30
4.4 Poliisin oma toiminta.....	31
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	34
5.1 Tulokset suhteessa teoreettiseen viitekehykseen.....	34
5.1.1 Ääriivasemmistolaisen liikehdinnän olemus	34
5.1.2 Kansallinen turvallisuus.....	35
5.1.3 Yleinen järjestys ja turvallisuus	36
5.1.4 Poliisin oma toiminta	36
5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	37
5.3 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusaiheet.....	39
6 LÄHTEET	41

LIITE

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Vuosina 2014 – 2015 alkunsa saanut Euroopan pakolaiskriisi toi Euroopan unionin alueelle vuosien 2015 – 2017 aikana pitkälti yli kolme miljoonaa turvapaikanhakijaa (Eurostat 2018). Pakolaiskriisin aallot löivät myös Suomeen ja vuosien 2015 – 2017 aikana Suomessa tehtiin yli 43 000 turvapaikkahakemusta. Hakemuksista ylivoimainen enemmistö, noin 33 000 hakemusta, jätettiin vuonna 2015. (Maahanmuuttovirasto 2018.)

Pakolaiskriisi polarisoi poliittisen ilmapiirin ja diskurssin Suomessa. Eräänlaiseksi kärjistymispisteeksi voidaan katsoa Helsingin Rautatientorilla pitkään olleet kaksi vastakkaista mielenosoitusryhmää, maahanmuuttopolitiikkaa kritisoiva Suomi ensin -leiri sekä turvapaikanhakijoita puolustava Oikeus elää -leiri.

Poliisiurani aivan ensimmäiset tehtävät joissa olin mukana liittyivät näihin Helsingin Rautatientorin mielenosoitusleireihin. Tehtävänä oli yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä sivullisten turvallisuuden varmistamisen lisäksi myös kummankin mielenosoitusleirin turvallisuuden takaaminen. Kun mielenosoituksia ja siihen liittyviä muita tapahtumia seurasi tuntikausia sivusta, tehtävänä vain varmistaa eri osapuolten turvallisuus, alkoi se näyttää jollain lailla surkuhupaisaltakin. Miten Suomessa, konsensuksen mallimaassa, oli päädytty tällaiseen, objektiivisesti katsottuna melko mielettömältä näyttävään asemasotaan, jossa ei ollut keskusteluyhteydestä tietoakaan. Mieleepä tuli ajatus, että aiheen ympärille voisi rakentaa myös tulevaa opinnäytetyötäni. Myöhemmin kiinnostuin äärivasemmistolaisten toimijoiden mahdollisista kytköksistä turvapaikanhakijoiden Oikeus elää -leiriin. Lopulta opinnäytetyöni aihe laajeni käsittelemään koko äärivasemmistolaista toimijakenttää 2010-luvun lopun Suomessa.

Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävä toiminto tekee työtä muun muassa erilaisten ekstremistisiä aatteita edustavien ryhmien kanssa ja pyrkii ennalta estämään esimerkiksi mahdollisia väkivalta- ja omaisuusrikoksia muun muassa mielenosoituksissa, joihin kyseiset ryhmät ottavat osaa (Helsingin poliisilaitos, luettu 4.5.2018). Kävin sähköpostikeskustelun Helsingin ennalta estävän toiminnon komisarion Johanna Guessouksen (2017) kanssa, jossa kyselin mahdollisia aiheita opinnäytetyöhöni. Guessoukselta tuli myös samansuuntainen ehdotus aiheesta, jossa otettaisiin tarkempaan tarkasteluun äärivasemmistolaiset toimijat

Suomessa. Sen lisäksi, että aihe on yhteiskunnallisten muutosten vuoksi ajankohtainen, niin Guessouksen näkemyksen mukaan poliisiorganisaatiossa vasemmistoon liittyvät käsitteet ja termistö eivät ole kaikille lainkaan selviä vaan ”menevät enemmän tai vähemmän sekaisin”, eikä ääri-vasemmistoa tunneta ilmiönä kovinkaan hyvin.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena on kartoittaa millaisena ääri-vasemmistolainen toiminta näyttäytyy poliisin silmin 2010-luvun lopun Suomessa, muodostaako se uhkakuvia kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle sekä millaiselta poliisin oma toiminta näyttäytyy aihealueen viitekehyksessä. Lisäksi pyrin tarkentamaan ja selittämään auki ääri-vasemmistoon liittyvää termistöä, sekä muutenkin avaamaan sitä, millaisena ääri-vasemmistolainen poliittinen liikehdintä näyttäytyy Suomessa poliisin näkökulmasta.

Käsitykseni on, ettei poliisiorganisaatiossa tunneta kovinkaan hyvin vasemmistolaista aatekenttää eikä siihen liittyvää termistöä. Tätä ajatustani tukee myös Helsingin ennalta estävän toiminnon komisarion Guessouksen (2017) kanssa käymäni sähköpostikeskustelu. Kiinnostava näkökohta asian kannalta on myös se, että vain 0,8 prosenttia poliisin virassa toimivista henkilöistä kertoi äänestäneensä Vasemmistoliittoa vuoden 2015 eduskuntavaaleissa (Hahto & Vainio 2016). Asia selvisi muun muassa Turun sanomiin sisältöä tuottavan Lännen median sekä Suomen poliisijärjestöjen liiton yhteistyössä tekemässä kyselytutkimuksessa, johon vastasi 2 489 poliisin virassa toimivaa henkilöä. Tavoitteenani on tietopohjan sekä ymmärryksen lisääminen poliisihallinnossa käsittelemäni aiheen ympäriltä siten, että poliisin toiminta tässä ympäristössä olisi tehokkaampaa ja kokonaisvaltaisempaa sekä yhteiskunnan koheesiota edistävää.

Vasemmistoradikaali toiminta on käsitykseni mukaan usein löyhästi organisoitua, toiminnassa ei ole selkeitä johtomalleja eikä -hahmoja, ja erilaisia uusia ryhmiä syntyy samalla kun vanhojen ryhmittymien toiminta hiipuu. Siksi onkin tärkeää pitää aktiivisesti yllä ajantasaista tilannekuvaa vasemmistoradikaaleista toimijoista. Opinnäytetyöni päätavoite onkin on päivittää tilannekuva ääri-vasemmistolaisen ekstremismin toimintakentästä 2010-luvun lopun Suomessa.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisena ääriivasemmistolainen toiminta näyttäytyy poliisin silmin 2010-luvun lopun Suomessa?
2. Onko ilmiö uhka kansalliselle turvallisuudelle?
3. Aiheuttako ilmiö uhkia yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle?
4. Millaiselta poliisin oma toiminta näyttäytyy aihealueen ympärillä?

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Teoreettisen viitekehyksen rajausta

Nähdäkseni Suomi eroaa eritoten poliisitoiminnallisesti, mutta myös yhteiskunnallisesti niin merkittävästi monista Länsi-Euroopan maista, jopa muista Pohjoismaista, että onkin mielekästä tarkastella aihealuetta tässä tutkimuksessa vain Suomen näkökulmasta. Saksan kotimaan tiedustelupalvelu Bundesamt für Verfassungsschutz, joka vertautuu jollain tasolla suomalaisen Suojelupoliisin, arvioi, että vuonna 2015 Saksassa oli 7700 väkivaltaisesti orientoitunutta ääriivasemmistolaista ekstremistiä (Bundesamt für Verfassungsschutz a, luettu 8.7.2018) ja maassa tehtiin samana vuonna yli 5600 poliittis-ideologista ääriivasemmistolaisesti motivoitunutta rikosta (Bundesamt für Verfassungsschutz b, luettu 8.7.2018). Suomessa taasen puhutaan sekä yksittäisistä väkivaltaisista toimijoista että yksittäisistä rikoksista. Ääriivasemmistolainen ekstremismi on siis Saksassa yhteiskunnallisesti ja poliisitoiminnallisesti merkittävä haaste, laajuudeltaan aivan eri mittaluokkaa kuin Suomessa ja koska esimerkiksi poliisi organisaationa sekä sen toimintamallit ja koko yhteiskuntarakenne Saksassa eroaa suomalaisesta, tässä tutkimuksessa pitäydytään tarkastelemassa ilmiötä vain Suomen näkökulmasta. Koska maailma on globaali ja suomalainen ääriivasemmistolainen liikehdintä ottaa paljon vaikutteita ulkomailta, käsitellään niitä kuitenkin tarvittavalla laajuudella, mutta tutkimus tarkastelee kuitenkin pääasiallisesti ääriivasemmistolaista liikehdintää Suomessa.

2.2 Käsitteitä

Ääriyhtymisiin sekä niihin yhteydessä oleviin toimijoihin liittyvien termien ja niiden substanssien määrittäminen on haasteellista, sillä ne ovat ”aina sidoksissa toimintaan liittyviin osapuoliin, joten määrittämissäلتöihin vaikuttavat muuan muassa historialliset, sosiaaliset, kulttuuriset sekä poliittiset asiayhteydet” (Kauppila 2016, 8). Esimerkiksi termit ekstremismi ja radikalismi eivät ole yksiselitteisiä (Schmid 2013, 5-8), joten selvyuden vuoksi

on oleellista määritellä aihealueeseen liittyviä termejä sekä miten näitä termejä on tässä tutkimuksessa käytetty.

Sisäministeriö julkaisi vuonna 2016 Kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelman. Ohjelman tarkoituksena on ”varmistaa, että koko maassa on valmiudet, pysyvät rakenteet ja osaamista ehkäistä ennakolta väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia”. (Sisäministeriö a, luettu: 11.5.2018.) Toimenpideohjelman keskeinen sisältö on tiivistetty kaksitoistakohtaiseksi tavoitelistaksi. Väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisyllä ”tarkoitetaan niitä erityisiä toimia, jotka kohdennetaan niihin ryhmiin ja yksilöihin, jotka ovat vaarassa radikalisoitua”. (Sisäministeriö 2016, 5.) Sisäministeriö hallinnoi Kansallisella väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelmalla kansallisesti tehtävää väkivaltaisen radikalisoitumisen vastaista työtä. Toimenpideohjelma on laadittu laajan moniviranomaisyhteistyön tuloksena. (Sisäministeriö b, luettu: 15.5.2018.)

Näistä seikoista johtuen onkin perusteltua käyttää Kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelmassa käytettyjä määritelmiä esimerkiksi väkivaltaisesta ekstremismistä myös tässä tutkimuksessa. Lisäksi voidaan nähdäkseni katsoa, että Sisäministeriön laajassa moniviranomaisyhteistyössä tuottaman toimenpideohjelman mukaiset määrittelyt termeistä vastaavat hyvin niiden sisältöä Suomessa ja Suomen toimintaympäristössä.

Toimenpideohjelmassa *väkivaltainen ekstremismi* on määritelty seuraavasti:

Väkivaltaisella ekstremismillä tarkoitetaan – – sitä, että väkivaltaa käytetään, sillä uhataan, siihen kannustetaan tai se oikeutetaan aatemaailmalla perustellen. Väkivaltainen ekstremismi ei ole rikosoikeudellinen käsite. Ekstremistinen väkivalta ei välttämättä ole kumouksellista, ja se kohdistuu usein viholaiseksi määriteltyyn ryhmään tai yksilöihin. Se aiheuttaa pelkoa ja turvattomuuden tunnetta paikallisesti, esimerkiksi yksittäisissä kaupunginosissa tai asuinalueilla ja voi kohdistua myös omaisuuteen. – – Rikokset, joiden motiivina on viha tai rasismi, voivat olla myös ekstremistisiä rikoksia. (Sisäministeriö 2016, 11.)

Toinen merkittävä ja paljon käytetty termikokonaisuus on radikalisoituminen ja väkivaltainen radikalisoituminen. Toimenpideohjelmassa *väkivaltainen radikalisoituminen* on määritelty olevan:

prosessi, jonka myötä yksilöt päätyvät käyttämään väkivaltaa tai uhkaamaan sillä, kannustamaan siihen tai oikeuttamaan se aatemaailmalla perustellen.

Radikalisoitumisen taustalla on aina useita syitä, eikä radikalisoituneilla henkilöillä ei ole yhtä profiilia. Radikalisoitumisen taustalla vaikuttavat tekijät liittyvät yksilöön, hänen elämäntilanteeseensa ja yhteiskuntaan. Yhtenä tärkeimmistä tekijöistä mainitaan usein ulkopuolisuuden kokemukset, syrjintä ja rasismi. Myös ongelmat toimeentulossa ja syrjäytyminen voivat edistää radikalisoitumista, mutta eivät yksin sitä selitä. Tilannetekijät vaikuttavat siihen, miksi jotkut yksilöt radikalisoituvat ja toiset eivät. (Sisäministeriö 2016, 11.)

Aatemaailma tarkoittaa ihmisten välisiä ”jaettuja ajatusrakennelmia, joiden lähtökohtina ovat tulkinnat ihmisryhmistä, maailmasta, uskonnosta, ihmisten ja valtioiden välisistä suhteista, ihmisarvosta, pyhästä sekä ei-pyhästä tai vastaavista sekä yksilön toimintaa ohjaavista uskomuksista” (Sisäministeriö 2016, 11).

Radikalisoitumisella viitataan yleisesti siis yksilön radikalisoitumisprosessiin, väkivaltaisella radikalisoitumisella radikalisoitumisprosessin kehittymistä niin pitkälle, että yksilö on aatemaailmansa motivoimana valmis käyttämään väkivaltaa ja väkivaltaisella ekstremisillä radikalisoituneen henkilön toimintaan, joka sisältää väkivaltaa. Yleisesti voitaneen siis katsoa, että radikalismi viittaa ajattelun jyrkkyyteen ja ekstremismi toiminnan jyrkkyyteen. Radikalismi, ekstremismi ja ääriajattelu ovat osin merkitykseltään päällekkäisiä ja puhekielessä mahdollisesti myös osin toistensa synonyymejä.

Tässä tutkimuksessa käytetään termiä *ekstremismi* kuvaamaan sellaista poliittis-ideologisen aatemaailman motivoimaa toimintaa, joka sisältää laitonta toimintaa. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voisi olla vaikkapa rikoslaissa määritellyt tuhotyö ja vahingonteko.

Terrorismin määrittely jo pelkästään tunnusmerkistön kautta, mutta ennen kaikkea sen määrittely laajempänä ilmiönä – mikä on terrorismia ja mikä on sen suhde poliittiseen väkivaltaan – on erittäin haastavaa (Kullberg 2011, 20-24). Sisäministeriön (2016, 11) Kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelmassa on määritelty, että:

terrorismi on aina väkivaltaista ekstremismia, mutta kaikki väkivaltainen ekstremismi ei ole terrorismia. Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset on määritelty rikoslaissa. Terroristinen väkivalta on kumouksellista, ja sen kohteena ovat valtiot ja kansainväliset järjestöt. Terrorismin tavoitteena on aiheuttaa vakavaa pelkoa väestössä laajasti.

Toisen terroristi on toisen vapaustaistelijan -lausahdus kuvanee hyvin määritelmän vaikeutta. Tämän tutkimuksen puitteissa terrorismin luonteeseen, terrorismin ja poliittisen

väkivallan suhteeseen sekä väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin rajapintaan ei ole mahdollisuutta paneutua tarkemmin.

2.3 Äärivasemmiston historiaa

Anarkismin juuret juontavat 1800-luvulle saakka. Anarkismi sen klassisen määritelmän mukaisesti on poliittinen ideologia, jonka tavoitteena on taloudellisista, yhteiskunnallisista ja sosiaalisista auktoriteeteista vapaa yhteiskuntamalli. Anarkismi on ollut vapautta ja tasa-arvoa korostava sosialistinen aatesuunta ja sitä on pidetty vaihtoehtoisena aatteena Karl Marxin ajatteluun ja kirjoituksiin pohjautuvalle marxilaiselle sosialismille, joka kannatti valtion hyödyntämistä sosialistisen yhteiskunnan rakentamisessa. (Jokinen 2011, 245.) Tämä työväenliikkeen perustavanlaatuinen jako näkyy yhä 2000-luvun vasemmistolaisessa toiminnassa ja sen liikkeiden sisäisissä ristiriidoissa (Ks. Monti & Purokuru 2018, 258-260).

Ymmärtääkseen anarkismin syntyä tulee ymmärtää niitä olosuhteita joista se syntyi. Teollisen vallankumouksen muuttaessa maailmaa työväenluokka työskenteli ja asui epäinhimillisissä olosuhteissa. Olosuhteet synnyttivät vallankumouksellisia muutoshaluja, joihin silloinen yhteiskunta ei vastannut. Yhteiskunnallinen pysähtyneisyys ja vallitsevat olosuhteet mahdollistivat vallankumouksellisen anarkismin syntymisen. (Puistola & Herrala 2006, 20-21.)

Klassisessa anarkismissa terrorismi oli osa liikkeen strategiaa. Marxilaisen terrorismin juuret ulottuvat Venäjälle, jossa Euroopan hulluna vuotena 1848 ja sen jälkeen syntyi lukuisia anarkistisia ja vasemmistolaisia liikkeitä. (Iivonen 2006, 84.) Anarkistinen terrorismi levisi myös Eurooppaan ja muualle maailmaan (Puistola & Herrala 2006, 24-25). Anarkistit tulivat tunnetuiksi salamurhista ja pommi-iskuistaan, joilla he pyrkivät horjuttamaan vallassa olevia valtiokoneistoja (Iivonen 2006, 84). Anarkistisen terrorismin aika maailmassa kesti aina ensimmäisen maailmansodan syttymiseen saakka. Klassisen anarkismin hiipumiseen vaikuttivat toisaalta kommunismin ja fasismin nouseminen ja toisaalta demokratiakehitys, mutta ennen kaikkea anarkismin taipumus organisoitumattomuuteen. (Puistola & Herrala 2006, 20, 28-29.)

Toisen maailmansodan ja kolonialismin päättyminen, kolmansien maiden itsenäisyyspyrkimykset ja eritoten Korean ja Vietnamin sodat johtivat 1960-luvulla Länsi-Eurooppalaisen opiskelijaliikkeen radikalisoitumiseen. Laajan massaliikkeen lisäksi syntyi kuitenkin myös

useita vasemmistolaisia terroristiryhmiä, joita yhdisti sosialistinen ideologia. Ehkäpä merkittävimpänä ja tunnetuimpana voidaan maininta Länsi-Saksassa toiminut Punainen armeijakunta. (Puistola & Herrala 2006, 78-79.) Maailmanpoliittisesti kylmän sodan aikakausi oli hyvin jännittynyt. Neuvostoliitto pysyi näennäisesti erossa ympäri Eurooppaa toimivista sosialistisista terroristiorganisaatioista, vaikkakin todellisuudessa tukikin näitä ryhmiä salaisesti. Kylmän sodan loputtua maailmanpolitiikan virtaukset muuttuivat ja vasemmistolaisilta terroristiryhmiltä katosi taloudellinen ja koulutuksellinen tuki, jolloin niiden toiminta alkoi hiipua. 2000-luvulle tultaessa vasemmistolainen terrorismi ei ole ollut enää kovinkaan merkittävä poliittinen voima, joskaan se ei ole myöskään täysin kadonnut. (Iivonen 2006, 84-85.) Lisäksi 1800-luvun anarkismin syntymisen jälkeen on kehittynyt lukuisia anarkismin suuntauksia ja anarkismia sivuavia vasemmistolaisia liikkeitä, joilla ei juurikaan ole tekemistä klassisen anarkismin ideologian, terrorismin eikä väkivallan kanssa (Puistola & Herrala 2006, 29).

Syytä lienee vielä korostaa, ettei kaikki ääri vasemmistolainen toiminta taikka anarkismi suinkaan ole väkivaltaista tai terroristista. Tämän tutkimuksen viitekehyksen puitteissa kuitenkin äärimmäisyyksiin menevä vasemmistolainen toiminta on kiinnostuksen kohteena.

2.4 Ääri vasemmisto Suomessa

Suomalaiset vasemmistoliikkeet ovat lähes poikkeuksetta ottaneet inspiraationsa ja vaikutteensa ulkomailta. Näin tapahtui kun anarkismi rantautui Suomeen. Myös autonomit ottivat inspiraationsa Italian operaisteilta, samoin prekariaattiliike poimi teoriansa Italiasta. Vuosien 2007-2008 talonvaltausbuumi sai innoituksensa Tanskasta ja 2010-luvulla vasemmistoliikehdintää innoitti esimerkiksi Syyrian Rojavan kurdien antiautoritääriinen itsehallinto-alue. Antifasistinen toiminta Suomessa perustui taasen pitkälti Ruotsin AFA:n eli Antifascistisk aktionin vastaavaan toimintaan. (Monti & Purokuru 2018, 8.)

Montin ja Purokurun (2018, 13) mukaan vasemmistolaista yhteiskunnallista liikehdintää voi kuvata nousevana ja laskevana aaltoiluna, aaltoliikkeenä. Liikehdintä elää aallonhuippuja ja aallonpohjia. Suuri aalto voi kerätä pitkään voimaa näkymättömissä pinnan alla. Toinen määritelmä, jolla vasemmistolaista liikehdintää kuvaillaan, ja jota myös liikkeen edustajat itse käyttävät, on sykli. Aaltoliikkeen tavoin myös sykli kuvaa tietynlaista kiertokulkua. Monti ja Purokuru (2018, 14) ovat hahmottaneet suomalaisesta vasemmistolaisesta liikehdinnästä 1980-luvulta alkaen seuraavanlaiset syklit:

- anarkismin saapuminen Suomeen 1986 – 1994
- ympäristövallankumouksellinen liike 1995 – 1998
- globaaliliike 1999 – 2001
- sosiaalikeskukset, valtaukset ja vihreä nuorisojärjestö 2002 – 2005
- prekariaattiliike 2005 – 2006
- uusi sosiaalikeskusliike ja kaupunkiaktivismi vuodet 2007 – 2008
- yliopistoaktivismi ja siirtyminen instituutioihin 2009 – 2012
- anarkismin, antifasismien, antirasismien sekä feminismien uusi nousu 2013 – 2016

Anarkismi rantautuu Suomeen. 1970- ja 1980-luvuilla Suomessa toimi joitakin yksittäisiä anarkistisia keskustelupiirejä (Jokinen 2011, 245.) Toisin kuin isossa osassa Eurooppaa, Suomessa ei juuri lainkaan ollut jälkiä klassisen anarkismin traditiosta. Silloinen anarkismi otti vaikutteensa pitkälti anarkosyndikalistisesta perinteestä sekä englantilaisesta Class War -lehestä. Anarkosyndikalismi on anarkismin muoto, joka uskoo ammattiyhdistysliikkeiden olevan voima, jolla vallankumous saavutetaan. Vuonna 1987 perustettiin Suomen ensimmäinen valtakunnallinen anarkistijärjestö SAL, Suomen anarkosyndikalistinen liitto. Sen jäsenmäärä oli huipussaan vuonna 1993, jolloin sillä oli noin 300 jäsentä. 1980-luvun lopulla tehtiin joitakin suoran toiminnan iskuja lähinnä Shell-huoltoasemia vastaan. Myös vankilajärjestelmää kritisoivalla Anarkistisella mustalla ristillä oli pientä toimintaa jo 1980-luvun lopulla. (Monti & Purokuru 2018, 8, 21-22, 26.)

Antifasismien ensimmäinen tuleminen. Osin päällekkäin anarkistisen toiminnan kanssa alkoi 1990-luvun alussa antifasistinen toiminta. Vuonna 1992 Turussa perustettiin Suomen ensimmäinen Antifa-ryhmä ja vuonna 1993 Helsinkiin. ”Vastustajien” eli uusfasistien puuttumisen vuoksi toiminta kuitenkin hiipui pikku hiljaa ja loppui kokonaan vuonna 1998. (Monti & Purokuru 2018, 29-30.)

Ympäristövallankumous. Vuonna 1991 Helsingissä perustettiin SPAY, Suomen punk-anarko yhdistys. Se oli Suomen eläinoikeusliikkeen ensimmäinen järjestäytynyt muoto. Vuonna 1993 perustettiin Suomen vegaaniliitto. ALF eli Animal Liberation Front on radikaali suoran toiminnan eläinoikeusjärjestö, joka perustettiin 1970-luvulla Iso-Britanniassa. Se toimi esikuvana suomalaiselle EVR:lle eli Eläinten vapautusrintamalle. Ensimmäiset Eläinten vapautusrintaman nimissä tehdyt iskut Suomessa tapahtuivat 1993. (Monti & Purokuru 2018, 27.)

Kun vuonna 1995 Kirsi Kultalahti, Mia Salli ja Minna Salonen jäivät kiinni iskettyään neljään Pohjanmaalaiseen turkistarhaan, tuli radikaali eläinoikeusliike koko kansan

tietoisuuteen. Tapauksen myötä ruvettiin puhumaan ”kettutyöistä”. 1990-luvun jälkipuolisko oli suoran toiminnan iskuissa mitattuna ehkäpä radikaaliliikehdinnän merkittävintä aikaa Suomessa. Merkittävä osa iskuista liittyi militanttiin eläinoikeus- ja ympäristöliikeseen. Suurimman osa iskuista teki Eläinten vapautusrintama ja toinen aktiivinen toimija oli ELF eli Earth Liberation Front. Myös Antifa sekä AST eli Anarkistinen suora toiminta tekivät joitakin iskuja. Vuosien 1994 – 2000 välisenä aikana Suomessa tehtiin ainakin 1300 suoran toiminnan iskuja. Osa teoista oli suuria turkistarhauksille kohdistuneita iskuja sekä turkis-, teuras- ja meijerielinkeinoon liittyviä tuhopolttoja. Suurin osa oli kuitenkin esimerkiksi turkisliikkeiden lasien rikkomisia, töhrimisiä sekä muita ilkivaltatyyppejä tekoja. Kaiken kaikkiaan iskut aiheuttivat kuitenkin huomattavia taloudellisia vahinkoja. (Monti & Purokuru 2018, 37, 44-47.)

Gloaaliliike. Radikaaliliikehdinnän painopiste alkoi hiljalleen siirtyä kohti uuden vuosituhannen globaalia maailmaa. Itsenäisyyspäivänä vuonna 1996 järjestettiin Presidentinlinnan edessä ensimmäinen Kuokkavierasjuhla itsenäisyyspäivän juhlavastaanoton yhteydessä. Mielenosoituksen teema oli kuitenkin vielä vahvasti kotimaassa. Vuosituhannen vaihteessa liikehdinnässä valtasivat tilaa autonomit, jotka korostetusti kieltäytyivät määrittelemään itselleen ideologista lokeroa. Autonomiliike otti vaikutteita Italiasta. Liikehdintä nosti esiin vuosituhannen vaihteessa vahvasti globaaleja aiheita. Suomalaiset aktivistit olivat osa globaalia liikettä, joka näkyi suurina mielenosoituksina muun muassa Seattlessa, Prahassa, Göteborgissa ja Genovassa. (Monti & Purokuru 2018, 52, 72-76.)

Sosiaalikeskukset ja talonvaltaukset. Sosiaalikeskus oli aktivistien käyttämä termi, joka tarkoitti käytännössä vallattua ja valtaajien hallitsemaa tilaa. Jälleen kerran malli ja termi sosiaalikeskus haettiin Italiasta. Sosiaalikeskusvaltauksien voidaan katsoa alkaneen vuonna 2001 syyskuun ensimmäisenä päivänä tapahtuneesta Helsingin Lapinlahden sairaalan tyhjillään olleen sivurakennuksen valtauksista. Vuosina 2001 – 2004 pelkästään Helsingissä oli ainakin kymmenen talonvaltausta. (Monti & Purokuru 2018, 113-135.)

Prekariaattiliike. Prekariaatti on yhteiskuntaluokkaan liittyvä käsite, joka tarkoittaa epätaivomaisissa, tilapäisissä ja työtekijältä joustavuutta vaativissa työsuhteissa työskentelevien ihmisten luokkaa. Jälleen kerran suomalainen liike otti vaikutteensa Italiasta. Prekariaattiliikkeen keskeinen vaatimus oli perustulo. Prekariaattiliike aiheutti kohua järjestämällä vapuna 2005 EuroMayDay-mielenosoituksen, jonka yhteydessä varasteltiin vaatteita

merkkivaateliikkeestä. Liike perusteli varastelemista luokka-asetuksellaan. (Monti & Purokuru 2018, 146-147, 151-152.)

Vuotta 2006 on kutsuttu radikaaliliikkeen hulluksi vuodeksi. Vuoden 2006 vapun Euro-MayDay-mielenosoitus muuttui mellakaksi. Mielenosoituksen jälkeen väkijoukko siirtyi juhlimaan vappua VR:n silloisille makasiineille. Myöhemmin yöllä siellä syttyi niin sanottu makasiinimellakka. (Monti & Purokuru 2018, 159-161.) Makasiinimellakan tapahtumia on käyty tarkemmin läpi seuraavassa luvussa. Saman vuoden elokuussa Taiteiden yön yhteydessä järjestetty Katutaiteiden yö -mielenosoitus muuttui mellakoinniksi kun väkijoukko ryntäsi rikkomaan paikkoja Kampin kauppakeskukseen. Syyskuun 9. päivä järjestettiin Smash ASEM -tapahtuma. (Monti & Purokuru 2018, 175-181.) Myös sen tapahtumia on käyty tarkemmin läpi seuraavassa kappaleessa.

Talonvaltausbuumi. Vuodet 2007 – 2008 olivat talonvaltauksen kulta-aikaa. Sen keskipisteessä on Helsingin ja Turun talonvaltausliikkeet. Noin vuosina talonvaltaustoiminta muuttui myös aikaisempaa huomattavasti militantimmaksi ja aggressiivisemmaksi. Vuosina 2007 – 2008 Suomessa tehtiin ainakin kaksikymmentä valtausta ja osa valtauksista oli pitkäkestoisia. (Monti & Purokuru 2018, 191-212.)

Yliopistotoiminta ja siirtyminen instituutioihin. Vuosi 2009 oli suomalaisen vasemmistoaktiivisuuden näkökulmasta yliopistotoiminnan vuosi. Ainakin viidessä eri yliopistokaupungissa oli protesteja. Taustalla oli hallituksen esittelemä luonnos uudesta yliopistolain. Kriitikoiden mielestä uusi laki veisi yliopistoja ja samalla akateemista tutkimusta kohti markkinatalouden logiikkaa. Aktiivisesta protestoinnista huolimatta eduskunta hyväksyi uuden yliopistolain. 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulla aktivistiliikkeessä alkoi näkyä ajatus siitä, että ilman parlamentaarista vaikuttamista ei ulkoparlamentarisella toiminnalla voi saavuttaa enempää. Toimijoita alkoi siirtyä hiljalleen pääasiassa Vasemmistoliittoon. Siirtymä puolueisiin kirvoitti kritiikkiä etenkin anarkisteilta. (Monti & Purokuru 2018, 229-230, 239, 260.)

Vuonna 2011 anarkistisessa toiminnassa tapahtui muutos, jota liikkeen sisällä on kutsuttu insurrektionalistiseksi käänteeksi. Insurrektionalismi on anarkismin suuntaus, joka korostaa huomattavan paljon suoran toiminnan merkitystä. Insurrektionalismia on kritisoitu paljon myös liikkeen sisällä. Vuonna 2011 tehtiin suuri määrä anarkistisia iskuja. Huhtikuussa poltettiin roska-astioita ja töhrittiin paikkoja ympäri pääkaupunkiseutua. Helsingin

Hermannissa sytytettiin tulipalo ja tekijät jäivät odottamaan poliisin saapumista paikalle. Poliisin saavuttua anarkisti alkoivat heitellä partiota kivillä ja maalipommeilla. Kesäkuussa suljettiin Helsingin Malmilla poliisin paljon käyttämä katu palavilla roska-astioilla. Ehkäpä vakavin välikohtaus sattui kesäkuun kolmas päivä, kun anarkistit asettivat Helsingin Pasi-
lassa vartiointiliikkeen auton alle palopommin. Pommi kuitenkin jätettiin ilmeisesti tahallisesti räjäyttämättä. Seuraavana päivänä Helsingin Tapaninvainiossa tehtiin polttopulloisku huoltoasemalle. Siitä kaksi päivää myöhemmin kymmeneen Suomessa toimivaan suurlähetystöön tehtiin pommiuhkaus. Reilu viikko myöhemmin Pasilan pommista Vantaan Reko-
lassa sytytettiin raideliikenteen turvalaitekoppi tuleen, mikä sekoitti junaliikenteen pitkäksi aikaa. Marraskuussa tehtiin polttopulloisku Keravan poliisiasemalle. Joulukuun alussa Kirkkonummen poliisiaseman edessä sytytettiin polttoainekanistereita tuleen. Joulukuun aikana poltettiin myös kaksitoista autoa, joista kaksi oli poliisiautoja. Silloinen poliisiylijohtaja Mikko Paatero piti iskuja ”erittäin vakavana asiana”. (Monti & Purokuru 2018, 272-278.)

Anarkismin ja antifasismin uusi tuleminen. Kun Suomen vastarintaliikkeen toiminta lisääntyi hiljalleen vuoden 2010 aikoihin, aiheutti se myös liikettä antifasistien keskuudessa. Vuonna 2014 järjestettiin Otetaan yö takaisin -niminen mielenosoitus, joka oli samalla antifasistisen Varisverkoston julkinen ensiesiintyminen. Antifasistit ovat käyttäneet Suomessa erilaisia taktiikoita, esimerkiksi mielenosoituksia ja vastamielenosoituksia, äärioikeistolaisten henkilötietojen julkaisemista ja muuta tiedottamista, minkä lisäksi antifasistit ovat tehneet erilaisia iskuja äärioikeistolaisten koteihin sekä käyttäneet suoraa väkivaltaa muun muassa kaduilla. (Monti & Purokuru 2018, 294, 297-298.)

Vuodesta 2010 eteenpäin anarkistinen toiminta on ollut 1990-luvun jälkeen uudessa nosteessa etenkin Tampereella. Vuonna 2013 järjestetty Kiakkovierasjuhla nosti anarkismin jälleen mediaan. Presidentinlinnan ollessa remontissa, oli itsenäisyyspäivän vastaanotto siirretty Helsingistä Tampereelle. Tampereella noin 500 ihmisen mielenosoitus muuttui nopeasti mellakoinniksi. Poliisi otti kiinni 28 henkilöä, minkä lisäksi kolme poliisia loukkaantui ja omaisuusvahinkojen arvioitiin olevan satojatuhansia euroja. Vuonna 2014 linnan juhlat olivat palanneet takaisin Presidentinlinnaan ja anarkistit järjestivät Lähiöst linnaan -mielenosoituksen. Mielenosoitus lähti liikkeelle Helsingin Itäkeskuksesta ja matkasi sieltä kohti Presidentinlinnaa. Mielenosoitus muuttui jo melko alkuvaiheessa mellakoinniksi. Poliisi otti lopulta kiinni noin kaksikymmentä mellakoitsijaa ja omaisuusvahingot olivat kymmeniä tuhansia euroja. Vuosina 2014 – 2015 Helsingissä toimiva A-ryhmä oli melko aktiivinen ja järjesti jotain näkyviä mielenilmauksia. Militantimpi anarkismi näkyi selvästi myös vuosina

2015 – 2016 Pyhäjoen ydinvoimatyömaan aggressiivisissa protesteissa. Vuonna 2016 muutamasta isosta mielenosoituksesta ja vuoden 2015 lukuisista vastamielenosoituksista huolimatta toiminta alkoi hiipua. Vuotta 2017 kuvasi pääasiassa turvapaikanhakijoita puolustava Oikeus elää -mielenosoitusleiri ja laittomasti maassa olevien palautusten vastustaminen. (Monti & Purokuru 2018, 301-327.)

2.5 Säädöksiä

Apulaisvaltakunnansyyttäjä Raija Toiviainen nosti 27.2.2018 Marokkolaista Abderrahman Bouananea vastaan syytteet Turussa 18.8.2017 tapahtuneista kahdesta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta sekä kahdeksasta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhan yrityksestä (Valtakunnansyyttäjänvirasto 2018). Varsinais-Suomen kärjäoikeus (2018) tuomitsi Bouananen 15.6.2018 elinkautiseen vankeuteen kahdesta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta ja kahdeksasta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhan yrityksestä. Kärjäoikeuden ratkaisu on ensimmäinen terrorismituomio Suomessa. Turun puukotusiskun lisäksi Suomessa on aiemmin käsitelty oikeudessa kolmea niin sanottua terroririkosjuttua. Kaikissa kolmessa oikeus on kuitenkin päätenyt hylkäämään käsiteltyjen rikosasioiden terroristisiin rikoksiin liittyvät syytteet. (Reinboth 2018.)

Suomen lakiin on kirjattu terrorismirikosten lisäksi myös joitakin muita lakeja, jotka on eritoten laadittu tarkoituksena vaikuttaa ekstremistiseen käyttäytymiseen tai jotka muuten koskevat ilmiötä jollakin tasolla. Seuraavassa käyn läpi näitä säädöksiä.

Mellakka. Äärivasemmistolaisen ekstremismin kontekstissa ehkäpä mielenkiintoisimmat lait löytyvät terrorismilakien sijaan rikoslain luvusta 17, joka käsittelee rikoksia yleistä järjestystä vastaan. Eritoten luvun 17 mellakkaa koskevat pykälät 2-4 on syytä nostaa tarkempaan käsittelyyn.

Mellakkaa koskeva lainsäädäntö tuli rikoslakiin vuoden 1999 alusta yhtenä osana laajaa rikoslain kokonaisuudistusta. Se korvasi eräitä yhteiskunnallisesti vanhentuneita yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä väkijoukossa rikosten tekemiseen liittyviä pykäläiä. (HE 6/1997 vp, 1, 112.)

2§ (24.7.1998/563) Mellakka

Joka väkijoukon selvästi aikoessa käyttää henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai aiheuttaa omaisuuteen kohdistuvaa huomattavaa vahinkoa osallistuu teoillaan väkijoukon toimintaan ja jättää tällöin noudattamatta toimivaltaisen

viranomaisen laillisessa järjestyksessä antaman hajaantumiskäskyn, on tuomittava *mellakasta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

3 § (24.7.1998/563) Väkivaltainen mellakka

Joka väkijoukon tehdessä 16 luvun 1 §:ssä mainitun rikoksen, käyttäessä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai aiheuttaessa huomattavaa vahinkoa omaisuudelle osallistuu teoillaan väkijoukon toimintaan, on tuomittava *väkivaltaisesta mellakasta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

4 § (24.7.1998/563) Väkivaltaisen mellakan johtaminen

Joka yllyttää tai johtaa 3 §:ssä tarkoitettua väkijoukkoa, on tuomittava *väkivaltaisen mellakan johtamisesta* vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi.

Lisäksi väkivaltaisen mellakan pykälään liittyy vielä saman luvun säädös yleisen järjestyksen aseellisen rikkomisen valmistelusta:

5 § (24.7.1998/563) Yleisen järjestyksen aseellisen rikkomisen valmistelu

Joka tehdäkseen 12 luvun 1–4 §:ssä, 16 luvun 1 tai 15 §:ssä tai tämän luvun 3 §:ssä tarkoitetun rikoksen värvää tai kokoaa aseellista väkeä, on tuomittava *yleisen järjestyksen aseellisen rikkomisen valmistelusta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Mellakkaa koskevat pykälät tulivat voimaan vuoden 1999 alusta ja hallituksen esityksessä väkijoukossa tehtyjä rikoksia koskevia erityisiä säännöksiä perusteltiin etenkin sillä, että ”rauhalliseen ja järjestäytyneeseen mieltään ilmaisevaan ihmisjoukkoon voi soluttautua väkivaltaa tai omaisuuden hävittämistä lietsovia henkilöitä”. Lisäksi haluttiin, että väkijoukossa muita ”väkivaltaisuuksiin ja muihin rikoksiin yllyttäviä” sekä ”väkijoukkoa johtavia” henkilöitä voitaisiin tarpeen vaatiessa rangaista muita osallistujia ankarammin. Hallituksen esityksessä korostettiin myös sitä, ettei viranomaisten tule omalla toiminnallaan provosoida väkijoukkoa ”väkivaltaisuuksiin ja rikoksiin”. Oleellista on myös huomata, että ”pelkkä läsnäolo tapahtumapaikalla ei ole rangaistavaa edes silloin, kun tällainen passiivinen henkilö ei ole noudattanut viranomaisen antamaa poistumiskäskyä”. (HE 6/1997 vp, 112.)

Mellakan tunnusmerkistön toteutumisen kannalta oleellista on se, että henkilö ”osallistuu teoillaan” väkijoukon sellaiseen toimintaan joka täyttää tunnusmerkistön kuvailun ja se, että samainen henkilö jättää noudattamatta toimivaltaisen viranomaisen antaman hajaantumiskäskyn. Mellakka voi siis toteutua vain silloin, kun viranomainen on ”valvomassa väkijoukon toimintaa”. (HE 6/1997 vp, 112.)

Väkivaltaisen mellakan tunnusmerkistön viittaus luvun 16 1 §:ään koskee virkamiehen väkivaltaista vastustamista. Jotta väkivaltainen mellakka voisi tulla kyseeseen, ei riitä enää pelkkä selvästi osoitettu aikomus, vaan tapahtumien tulee sisältää konkreettisesti joko

virkamiehen väkivaltaista vastustamista, toiseen henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai omaisuuden huomattavaa vahingoittamista. Hallituksen esityksessä on annettu konkreettinen esimerkki siitä, milloin omaisuuden huomattava vahingoittaminen voisi tulla kyseeseen: ”esimerkiksi [väkijoukon] tunkeutuessa sisälle johonkin rakennukseen ja särkeämään siellä olevaa omaisuutta tai rikkomaan kadulla liikkeiden ikkunoita ja anastamaan tai vahingoittamaan niissä olevaa omaisuutta”. (HE 6/1997 vp, 113.)

Väkivaltaisen mellakan johtamiseen taasen syyllistyy se, joka yllyttää tai johtaa väkivaltaisen mellakan tunnusmerkistön tarkoittamaa väkijoukkoa. Jos yllyttäjä ei saa vastakaikua, ei väkivaltaisen mellakan johtaminen tule kyseeseen, mutta sen sijaan henkilö voi syyllistyä rikoslain 17 luvun 1 §:n tarkoittamaan julkiseen kehottamiseen rikokseen. Väkivaltaisen mellakan johtamiseen voi syyllistyä hallituksen esityksen mukaisesti äänekkäästi yllyttämällä ”vastustamaan viranomaisia tai kohdistamaan väkivaltarikos johonkuhun taikka tunkeutumaan rakennukseen ja vahingoittamaan sitä”. Lisäksi siihen voi syyllistyä henkilö joka ”ensimmäisten joukossa ryhtyy harjoittamaan väkivaltaa ja muiden kehottaminen seuraamaan esimerkkiä ” tai henkilön ”määräävä osuus sellaisessa väkivallanteossa, – – joka muodostaa väkivaltaisen mellakan keskeisen osan”. (HE 6/1997 vp, 114.) Väkivaltaisesta mellakasta on vuosien saatossa tuomittu useita henkilöitä ehdollisiin vankeusrangaistuksiin ja oikeudenkäynneillä on haettu linjaa sille, millainen toiminta täyttää väkivaltaisen mellakan tunnusmerkistön.

Prekariaattiliike järjesti Vappuna vuonna 2006 Helsingissä väkivaltaiseksi yltyneen Euro-MayDay-mielenosoituksen. Mielenosoituksen jälkimainingeissa arvioiden mukaan enimmillään jopa 500 ihmistä kokoontui VR:n silloisille makasiineille viettämään vappua. Väkijoukko sytytti makasiinien keskelle suuren kokon, jonka liekit kohosivat yli makasiinien kattojen. Kun pelastuslaitos saapui sammuttamaan vaarallisen suureksi yltynyttä kokkoa, väkijoukko esti väkivaltaisesti pelastajia tekemästä työtänsä. Poliisi pyrki turvaamaan pelastuslaitoksen työturvallisuuden kokon sammuttamiseksi, mutta väkijoukko vastusti poliisia kivin, laudanpätkin ja lasipulloin. Syntyi väkivaltainen mellakka, jota on luonnehdittu sodanjälkeisen Suomen rajuimmaksi. Paloautoa, poliisiautoa ja vartiointiliikkeen autoa vahingoitettiin. Vakavin vaaratilanne sattui kun joku väkijoukosta heitti kokkoon kaasupullon. Pelastuslaitos ja poliisi onnistuivat lopulta kuitenkin sammuttamaan kokon, johon kaasupullo heitettiin. Mellakointi kesti useita tunteja ja poliisi otti tapahtumien yhteydessä kiinni yhteensä 17 henkilöä. Neljä päivää väkivaltaisen mellakan jälkeen makasiinien eteläinen siipi syttyi tuleen ja tuli levisi pian koko makasiineihin. Poliisi epäili aluksi tuhopolttoa,

mutta ei tutkimuksissa kyennyt selvittämään palon syttymissyitä. Aktivistit epäilivät poliisia. Kaksi vuotta myöhemmin, loppuvuonna 2008, Helsingin hovioikeus tuomitsi useita henkilöitä ehdollisiin vankeusrangaistuksiin muun muassa väkivaltaisesta mellakasta. (Monti & Purokuru 2018, 159-170.)

10 – 11. syyskuuta 2006 Helsingissä järjestettiin Asia–Europe Meeting, eli ASEM-huippukokous. Muutaman hengen anarkistiporukka päätti järjestää huippukokousta vastustava Smash ASEM -mielenosoituksen. Alkuperäisen suunnitelman mukaan mielenosoituksen oli tarkoitus toimia vain hämäyksenä. Kun poliisin ja muiden ihmisten huomio olisi mielenosoituksessa, järjestäjätahojen aikomuksena oli eristää Katajanokan kaupunginosa, joka on irrallaan muusta kaupungista kapealla kanavalla ja jonne johtaa neljää siltaa, palavilla autonrengasbarrikadeilla. Poliisin aktiivisen partioinnin vuoksi suunnitelmasta kuitenkin luovuttiin päivää ennen mielenosoitusta. Suunnitelman muuttumisen jälkeen mielenosoituksen tarkoituksena oli vain marssia nykytaiteen museo Kiasmalta Helsingin Itä-Pasilassa sijaitsevaan Messukeskukseen. Kiasman eteen kokoontui noin 500 ihmistä. Ennen marssin varsinaista alkamista poliisi piiritti väkijoukon ja muodosti sen ympärille saartorenkkaan. Poliisi ei päästänyt saartorenkkaan sisäpuolella olevista ketään poistumaan. Väkijoukko pyrki murtamaan poliisin saartorenkkaan, heitteli poliisia pulloilla, tölkeillä ja maalipusseilla. Tilanne kesti tunteja ja myöhemmin illalla poliisi alkoi purkamaan saartoa ja päästi yksitellen ihmisiä poistumaan. Tapahtumien aikana poliisi otti lopulta kiinni 136 henkilöä. Reilua vuotta myöhemmin, jouluaaton kynnyksellä vuonna 2007, Helsingin käräjäoikeus tuomitsi 16 henkilöä eri pituisiin ehdollisiin vankeusrangaistuksiin muun muassa väkivaltaisesta mellakasta. Myös poliisin toiminta tilanteessa sai myöhemmin paljon kritiikkiä osakseen ja apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt arvosteli poliisia antamassaan ratkaisussa muun muassa perusteettomista kiinnitoista. (Monti & Purokuru 2018, 179-182.)

Laiton naamioituminen. Paljon keskustelua on herättänyt myös säädös, joka löytyy samasta rikoslain luvusta 17 kuin mellakkapykälät. Kyseessä on rikoslain luvun 17 pykälä 13 a eli laiton naamioituminen. Laitonta naamioitumista koskeva lainsäädäntö tuli rikoslakiin vuoden 2004 joulukuun ensimmäisenä päivänä.

13 a § (26.11.2004/1006) Laiton naamioituminen

Joka yleisellä paikalla järjestettävän yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden yhteydessä taikka muussa yleisön kokoontumisessa yleisellä paikalla esiintyy tunnistamattomaksi naamioituneena ilmeisenä tarkoituksenaan ryhtyä käyttämään henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai vahingoittamaan omaisuutta, on tuomittava *laittomasta naamioitumisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Monti ja Purokuru (2018) käyvät läpi tapahtumia, jotka käynnistivät lainsäädännöllisen prosessin laittoman naamioitumisen saamiseksi lainsäädäntöön. Vuonna 2001 Kuokkavierasjuhlat oli järjestetty jo viisi kertaa aikaisemmin. Kuokkavierasjuhlat olivat joka itsenäisyyspäivänä toistunut mielenosoitus, jonka kohteen oli tasavallan presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotto. Vuoden 2001 kuokkavierasjuhla sai nimekseen Kuokkavierasseikkailu 2001. Tapahtumaan osallistui mahdollisesti jopa yli 500 ihmistä, jotka muodostivat kolme eri ryhmää ja ne lähestyivät Presidentinlinnaa eri suunnista. Tapahtumat etenivät mellakointiksi mielenosoittajien yrittäessä saartaa linnan juhlat eri suunnista. Tapaus sai paljon mediahuomiota ja se on yksi Suomen suurimmista mellakointihenkisistä väenkokouksista, johon poliisi on joutunut puuttumaan voimakeinojen käytöllä. Kuokkavierasseikkailun jälkimmäisissä käynnistyi lainsäädäntöprosessi laittoman naamioitumisen saamiseksi rikoslakiin. Eduskunta hyväksyi esityksen laittomasta naamioitumisesta ja se astui voimaan lopulta kolme vuotta tapahtumien jälkeen. (Monti & Purokuru 2018, 108-110.)

Hallituksen esityksestä selviää, että lainmuutoksen tarkoituksena on ”turvata rauhanomaista kokoontumisvapauden käyttöä ehkäisemällä mielenosoituksissa ja muissa yleisön kokoontumisissa yleisellä paikalla esiintyvää väkivaltaisuutta ja mellakointia sekä parantaa mahdollisuuksia saattaa rikoksista epäillyt syytteeseen”. Esityksen mukaan kiellettyä olisi ”tunnistamista vaikeuttava kasvojen peittäminen yleisellä paikalla järjestetyn yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden yhteydessä taikka muussa yleisön kokoontumisessa yleisellä paikalla”. (HE 81/2004 vp, 1, 8.)

Esityksen esikuvat on otettu eritoten Tanskasta, Norjasta ja Saksasta. Ruotsissa oli samaan aikaan Suomen kanssa käynnissä jokseenkin vastaavanlainen lainsäädäntöprosessi. Tanskan rikoslaissa on vuodesta 2000 asti ollut rangaistussäännös, joka kieltää naamioitumisen kokoontumisten, kulkueiden ja vastaavien tapahtumien aikana. Kuten Suomessakin, Tanskan lakimuutoksen sysäsi liikkeelle maassa tapahtuneet väen kokoontumisten yhteydessä tapahtuneet vakavat levottomuudet 1980- ja 1990-luvulla. ”Huolimatta poliisien suuresta määrästä näissä tilaisuuksissa vain pieni osa niihin osallistuneista ja rikoksiin syyllistyneistä henkilöistä tuomittiin rangaistuksiin. Pääasiallisena syynä tähän oli, ettei rikoksiin syyllistyneitä kyetty tunnistamaan, koska he esiintyivät naamioituneena.” Naamioitumiskiellolla oli Tanskassa ensimmäisten voimassaolovuosiensa aikana ennalta ehkäisevä ja rauhoittava vaikutus yleisiin väenkokouksiin ja niiden järjestys parani. Saksassa on ollut jo vuodesta 1985 asti voimassa naamioitumiskielto. Myös Norjassa on naamioitumiskielto, joka on ollut voimassa

vuodesta 1995. Suomen laittoman naamioitumisen rangaistusasteikko asettui lopulta vastaavanlaiseksi kuin Norjan naamioitumiskiellon rangaistusasteikko, sakkoa tai vankeutta enintään kolme kuukautta. (HE 81/2004 vp, 6-7.)

Lakivaliokunnan mietinnöstä selviää, että se päätyi perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta muuttamaan esitystä siten, ettei pelkkä naamioituminen julkisella paikalla kokoontumisen yhteydessä ole itsessään rangaistavaa, vaan se tulee kytkeä ”henkilön tarkoitukseen loukata tai vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta tai ryhtyä muuhun oikeudenvastaiseen tekoon”. Niinpä säädös lopulta tulikin voimaan lakivaliokunnan mietinnön mukaisesti ja se muokattiin muotoon *esiintyy tunnistamattomaksi naamioituneena ilmeisenä tarkoitukseen ryhtyä käyttämään henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai vahingoittamaan omaisuutta*. (LaVM 8/2004 vp, 3, 7.)

Käsiteltyjen säädöksiä lisäksi on joukko muitakin rikoslain säädöksiä, jotka liittyvät käsiteltävään aihealueeseen. Tällaisia ovat esimerkiksi rikoslain luvun 14 rikoksista poliittisia oikeuksia vastaan löytyvä pykälä 6 kokouksen estämisestä sekä jo kertaalleen mainittu rikoslain luvun 17 pykälän 1 julkinen kehottaminen rikokseen. Lisäksi on muun muassa kappaleen alussa sivutut niin sanotut terrorismilait, jotka löytyvät rikoslain luvusta 34 a. Ne luonnollisesti tulevat sovellettaviksi vasta aivan äärimmäisissä tapahtumissa.

2.6 Aiempia tutkimuksia

Aiemmin ääriivasemmistolaiseen ekstremismiin liittyen on julkaistu lähinnä liikkeen sisäisiä opinnäytetöitä ja muuta kirjallisuutta. Opinnäytetyöt ja julkaisut ovat kuitenkin olleet aihealueeseen kapeasti kohdistuvia katsauksia, joissa on tarkasteltu esimerkiksi yksittäisiä anarkistisia toimintapäiviä (Ks. esim. Saari 2001).

Anton Montin ja Pontus Purokurun kirjoittama *Suoraa toimintaa! Autonomiset liikkeet Suomessa 1986 – 2016* on myös vasemmistolaisen liikkeen sisäisten toimijoiden tekemä. Se on tuorein suomalaista radikaalivasemmistolaista liikehdintää käsittelevä teos ja sitä onkin käytetty lähteenä tämän tutkimuksen suomalaista ääriivasemmistolaista liikehdintää käsittelevässä luvussa. Teosta varten kerättiin yli 60 tuntia haastatteluaineistoa kymmeniltä eri aktivisteilta (Monti & Purokuru 2018, 11).

Viranomaisten näkökulmasta ääriliikkeitä on tutkittu sisäministeriön julkaisemassa Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksessa, jossa on oma osionsa anarkistiselle ja ääri-vasemmistolaiselle väkivaltaiselle ekstremismille. Viimeisimmän tilannekatsauksen mukaan ääri-vasemmistolainen liikehdintä oli varsin vähäistä vuonna 2017. Sen mukaan ääri-vasemmistolaisen väkivaltaisen ekstremismin painopiste on siirtynyt yhä enemmän antifasistiseen toimintaan, erityisesti Pohjoismaisen vastarintaliikkeen vastustamiseen. Vuonna 2017 ääri-vasemmistolaiseen väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä rikosepäilyjä oli hieman yli toista-kymmentä. (Sisäministeriö 2018, 21.)

Kuitenkaan tämän tutkimuksen kaltaista, vasemmistolaista ekstremismia laajasti juuri poliisin näkökulmasta tarkastelevaa tutkimusta ei ole Suomessa käsittääkseni tehty, mikä osaltaan perustelee tutkimuksen tarpeellisuutta.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

3.1 Kvalitatiivinen tutkimusote

Tutkimusongelma pyritään ratkaisemaan eri tutkimusmenetelmien kokonaisuudella. Tätä kokonaisuutta kutsutaan tutkimusotteeksi. Tutkimusote koostuu erilaisista tiedonkeruu- sekä analysointimenetelmistä. Tutkimuksen tekijä joutuu menetelmäkokonaisuutta pohtiessaan miettimään tutkimuskohdettaan ja tutkimuksen perimmäisiä tavoitteita. (Valli 2018, 21.) Se onkin yksi tärkeimmistä ja perustavanlaatuisimmista päätöksistä jonka tutkija kohtaa heti tutkimuksenteon alkuvaiheessa. Tutkimusongelma antaa viitteitä siitä, mihin suuntaan tutkijan tulisi lähteä tutkimusotetta pohtiessaan. (Kananen 2015, 63.)

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusote pyrkii ymmärtämään ilmiöitä (Kananen 2015, 70). Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on ”*todellisen elämän* kuvaaminen” ja siinä ”pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman *kokonaisvaltaisesti*” (Hirsjärvi ym. 2014, 161). Lähtökohdaksi voidaan ottaa sääntö, että mitä vähemmän jostakin ilmiöstä tiedetään ja mitä vähemmän sitä on tutkittu, sitä todennäköisemmin kvalitatiivinen tutkimusote tulee kyseen (Kananen 2015, 70). Kvalitatiivisen tutkimusotteen käytetyimpiä tiedonkeruumenetelmiä on haastattelu (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34).

Laadullisen otteen kautta voidaan ymmärtää tutkittavana olevaa ilmiötä, jonka jälkeen sitä on mahdollista teoretisoida. Lisäksi on oleellista huomata, että monien ilmiöiden kuvaaminen sanallisesti on tarkempaa kuin numeraalisesti. On myös ilmiöitä ja asioita joiden kuvailu ei ole vain toivottavampaa laadullisesti kuin numeraalisesti, vaan se on jopa mahdotonta ilman sanoja. Esimerkkeinä tällaisista laadullisista ilmiöistä voidaan nostaa vaikkapa ihmisten arvot ja asenteet. (Kananen 2015, 71.) Kvalitatiivisen tutkimuksen voidaan näin ollen nähdä olevan ikään kuin pehmeä tutkimusmenetelmä (Valli 2018, 20). Valitsin tutkimusotteeksi kvalitatiivisen otteen, koska käsittelemääni ilmiötä on tutkittu verraten vähän ja tavoitteenani on saavuttaa siitä laaja ymmärrys.

3.2 Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä

Kvalitatiivisen tutkimusotteen käytetyimpiä tiedonkeruumenetelmiä ovat siis erilaiset haastattelut. Haastattelu onkin yksi tiedonhankinnan perusmuodoista. Se on eritoten käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteissä eniten käytettyjä menetelmiä ja tutkimushaastattelu onkin erittäin joustava menetelmä. Se soveltuu laajasti eri tarkoituksiin ja sillä voidaan hankkia syvälistä tietoa. Tutkimushaastattelulla voidaan selvittää muun muassa ihmisten mielipiteitä ja käsityksiä sekä kerätä tietoa niistä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11, 34.)

Haastattelu tutkimusmetodina on usein myös miellyttävä sekä tutkijalle että haastateltavalle, sillä se on jokseenkin lähellä normaalia arkipäivästä ihmisten välistä vuorovaikutusta, ja siten tuttua haastattelun osapuolille. Menetelmänä se pohjautuu kielelliseen vuorovaikutukseen. Se on keskustelu, jolle on ennalta määritelty tarkoitus, tiedonkeruu. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11, 42.)

Hirsjärvi ja Hurme (2008, 43) ovat kuvanneet haastattelun vuorovaikutustilanteena, jonka ihanteelliselle toteutumiselle on ominaista tietyt erityispiirteet. Haastattelu on (1.) ennalta suunniteltu ja tavoitteena on saada tutkimusongelmaan nähden oleellista tietoa, (2.) haastattelutapahtuma on syntynyt tutkijan aloitteesta ja tutkija ohjaa haastattelua, (3.) tutkija joutuu pitämään yllä haastateltavan motivaatiota, (4.) tutkija tietää roolinsa jo haastattelun alussa, mutta haastateltava hahmottaa oman roolinsa vasta haastattelun kuluessa ja (5.) että haastateltavan on voitava luottaa siihen, että tutkija käsittelee hänen antamiaan tietoja luottamuksellisesti.

Haastattelu voidaan toteuttaa hyvin erilaisista lähtökohdista käsin ja se voidaan viedä läpi lukuisilla eri haastattelun muodoilla (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11). Haastattelu voidaan tehdä strukturoituna, puolistrukturoituna tai ei-strukturoituna haastatteluna. Strukturoitu haastattelu on yleensä lomakehaastattelu, jossa kysymysten muotoilu on kiinteä ja tarkasti etukäteen suunniteltu. Sitä käytetään eritoten silloin, kun haastateltavia on suuri joukko. Puolistrukturoitu haastattelu, jota kutsutaan myös teemahaastatteluksi, on etukäteen pääpiirteissään suunniteltu ja se pyörii jonkin tietyn teeman ympärillä, eivätkä kysymykset ole täysin kiinteitä kuten strukturoidussa haastattelussa. Se sopii hyvin tilanteisiin, joissa tutkitaan esimerkiksi tavalla tai toisella arkoja aiheita. Ei-strukturoitu eli avoin haastattelu voi taas olemukseltaan olla lähellä keskustelua tai jutustelua. Haastattelun tekijä ei välttämättä itse ohjaa keskustelua juuri lainkaan. (Metsämuuronen 2008, 40-41.) Tällöin aiheesta toiseen siirtyminen tapahtuukin usein haastateltavan omilla ehdoilla (Hirsjärvi & Hurme 2008, 46).

Valitsin tutkimukseni tiedonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, koska tavoitteeni oli kerätä tietoa tietystä ennalta määritellystä, mutta melko laajasta aihealueesta, ja pitää haastattelutilanteet silti keskustelunomaisina ja antaa niille mahdollisuuden tarvittaessa myös poukkoilla aiheen ympärillä yllättäviinkin suuntiin.

3.3 Tutkimuksen toteutus ja haastateltavien valinta

Laadin haastattelurungon tutkimuskysymysteni ympärille ja lähetin sen haastattelua taustoittavan saatekirjeen (liite 1.) yhteydessä kolmelle haastateltavalle sähköpostitse toukokuussa 2018. Haastateltavat löysin tuntemieni ihmisten suositteluiden sekä organisaation sisäisen delegoinnin kautta. Haastattelut toteutettiin kesäkuussa 2018. Haastattelut nauhoitettiin ja haastattelumateriaalia kertyi yhteensä 4 tuntia 50 minuuttia ja 31 sekuntia. Litteroitua tekstiä kertyi yhteensä 89 sivua. Litteroiduin tekstin teemoittelin aineistolähtöisesti.

Haastateltavat ovat kolmesta eri poliisiyksiköstä, valtakunnallisesti toimivasta Suojelupoliisista sekä kahdesta paikallispoliisilaitoksesta: Sisä-Suomen poliisilaitoksesta ja Suomen suurimmasta poliisilaitoksesta, Helsingin poliisista. Suojelupoliisi seuraa ilmiötä valtakunnallisella tasolla. Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella Tampereella ääriivasemmistolainen liikehdintä on Suomen aktiivisinta ja maan pääkaupunki seuraa heti perässä. Läpileikkaus aiheeseen on siis kattava. Haastateltavat on valittu siten, että heillä on laaja asiantuntemus käsiteltävästä aiheesta ja he edustavat poliisiorganisaatiota kattavasti niin, että käsiteltävään

aiheeseen on saatu sekä organisatorisesti että maantieteellisesti jokseenkin laajaa ja monipuolinen näkökulma.

Haastateltava 1 (H1) on ylietsivä, joka työskentelee Suojelupoliisissa terrorismi ja ääriliikkeet -yksikössä, työnkuvanaan kotimaiset ääriliikkeet. Haastateltava 2 (H2) on vanhempi rikoskonstaapeli, joka työskentelee Sisä-Suomen poliisilaitoksen rikostiedusteluyksikön ääri liiketiedustelussa. Haastateltava 3 (H3) on vanhempi konstaapeli, joka työskentelee Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävässä toiminnossa, työnään ääri vasemmistolaisen ekstremismin ennalta ehkäiseminen.

4 TULOKSET

4.1 Ääri vasemmistolaisen liikehdinnän olemus

Haastateltavat ovat seuranneet osaltansa ääri vasemmistolaista liikehdintää työnsä puolesta kattavasti. Heidän näkemyksensä ilmiöstä ja ääri vasemmistolaisen liikehdinnän olemuksesta vastasivat monelta osin toisiaan, mutta myöskin eroavaisuuksia tuli esiin. Näkemyksissä toistui osaltaan sekä positiiviset että kriittiset näkemykset liikehdinnän ideologioita, toimintatapoja ja päämääriä kohtaa.

Ristiriitaisuus. H3 näkee, että ”radikaaleja ajatuksia tarvitaan. Ne muuttaa yhteiskuntaa ja on positiivinen asia. Mutta kun siihen tulee rikokset ja tällöinen negatiivinen ilmiö mukaan – – silloin siihen tulee se poliisin rooli”. H1 näkee poliisin roolin ilmiössä jokseenkin vastaavanlaisena: ”Kansalaisaktivismi noin ylipäänsä – – on yhteiskuntaa eteenpäin vievä voima ja – – se on myöskin tervettä yhteiskunnan kannalta, että meillä on kansalaisaktivismia. Mutta siitä pitää erottaa se kansalaisaktivismi – – sitten tällöisestä hyvin radikaalista liikehdinnästä”. H3 toteaa vielä, että poliisi ei yritä estää anarkismia ideologiana ja, ettei ”anarkismissa oo mitään pahaa itsessään”.

Haastateltavat kuvailivat ääri vasemmistolaista toimijakenttää hajanaisena, ristiriitaisena ja vaikeasti hahmotettavana. H2 toteaa, että liikkeen sisällä on erilaisia toimintatapoja ja -malleja sekä erilaisia päämääriä, jotka aiheuttavat keskinäisiä ristiriitoja. ”Siellä sisälläkin näkyy tällöisiä ristiriitoja ja vasemmisto on hyvin pirstaleinen tietyllä tapaa”, H2 sanoo.

Kaikki kolme haastateltavaa näkivät, että vaikka ääriivasemmistolaisista liikehdintää monesti kuvaa vallankumouksellinen päämäärä, ei liikehdinnällä siitä huolimatta ole todellista vallankumouspyrkimystä. H1 totesi, että ääriivasemmistolaiset toimijat koostuvat ”löyhistä verkostoista”, joilla ei ”mitään vallankumousta ole suunnitteilla”. Syyksi H1 näki ennen kaikkea ääriivasemmiston kyvyttömyyden saada massat liikkeelle. H2 arveli, että jos ääriivasemmistolaisilta toimijoilta itseltään kysyisi liikkeen tavoitetta, olisi se vallankumous. H2 kuitenkin näkee, että ajatus siitä, että ääriivasemmistolainen vallankumous tapahtuisi on ”absurdi”. ”Heillä on hyvä olla se päämäärä, koska he itsekin tietää sen, ettei he tule koskaan siihen pääsemään”, H2 toteaa. H2 lisää, että anarkistit kokevat vallankumouksen turvalliseksi päämääräksi, koska tietävät sen olevan epärealistinen tavoite ja toteaa vielä, ettei usko, että iso osa mukana olevista toimijoista todellisuudessa tahtois romuttaa hyvinvointiyhteiskunnan tuottamaa turvaa.

H3 kertoo, että he ovat työsssänsä pohtineet sitä, olettaako edes ääriivasemmistolaisen ekstremismin ”kiihkeimmät ideologit” sitä, että Suomessa voisi oikeasti tapahtua ääriivasemmistolainen vallankumous. H3 kertoo ymmärtävänsä hyvin esimerkiksi sekä kapitalismin ja luokka- ja tuloerojen kasvamisen vastustamisen että kritiikin ja turhautumisen poliittiseen järjestelmään. ”Vaikuttamiskanavat on kuitenkin niin vähissä – – mutta kun kukaan ei nyt lyö tähän pöytään parempaakaan vaihtoehtoo.” H3 kuitenkin epäilee vahvasti, että edes ääriivasemmistolaisen liikehdinnän todellinen päämäärä olisi anarkistinen yhteiskunta.

H2 toteaa, että ääriivasemmistolainen liikehdintä on ”kautta historian” kamppaillut sellaisia vastustajia vastaan, että taistelut on tiedetty jo etukäteen hävityiksi. Hän kertoo tavallaan arvostansa tämän tyyppistä ”Don Quijote -toimintaa”, mutta arveli sen kertovan samalla myös siitä, että toiminnan lähtökohta on kuitenkin vain itsensä toteuttaminen ja itsensä kokeminen merkitykselliseksi. H2 pohti pitkällisesti myös ääriivasemmistolaisen ekstremistin mielenmaisemaa ja löysi siitä paljon liityntäpintoja myös muihin, ehkä yllättäviinkin viiteryhmiin:

Mä luulen, että se on semmoinen ehkä keskeinen, halu tuntee itsensä tärkeeks, niin on se ideologinen tausta ehkä siellä aika monella. – – Mä nään siinä jotenkin samoja piirteitä vasemmistoradikalismissa, kun joidenkin ihmisten halussa liittyä moottoripyöräjengeihin. – – Tai sitten joidenkin ihmisten halu liittyä armeijaan tai poliisiin. Se on varmaan se sama tekijä siellä taustalla. Se kontekstissa sä kasvat, niin se määrittelee sen, että mihinkä tällaiseen toimijaan josta sä haet sitä isompaan merkitystä elämällesi, niin sä liittyt. Something to die for -tyyppisesti. Siihen se varmaan pitkälti liittyy ja sen jälkeen se muovaa sun

ideologiasi. - - Ihminen on kuitenkin hirveen taitava vääntää asioita sopimaan sun omaan näkökulmaan. - - Et sä runttaat sen sisään tulevan informaation sopimaan siihen sun omaan ideologiaan, jonka jälkeen se kaikki näyttää just sellaiselta kun siinä propagandassa sanotaan.

Tilannekuva. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että ääri-vasemmistolainen liikehdintä keskittyy tällä hetkellä pääasiassa antifasistiseen toimintaan, ja että vasemmistolaisten ääri-liikkeiden osalta Suomessa ollaan verraten hyvällä ja rauhallisella tasolla. H2 ja H3 ihmetelivät jopa erityisen rauhallista vaihetta.

H1 sekä H3 kuvasivat ääri-vasemmistolaisen liikehdinnän elävän aaltoliikettä. ”Välillä tulee suvantovaihetta, välillä se vähän herää, välillä se taas kuolee. – – Nyt eletään hyvin aallon-pohjaa”, H3 toteaa. H1 sanoo, että on ”hirmu rauhallista” ja näkee, että ilmiöstä puhuttaessa Suomessa ollaan ”aika hyvällä tasolla. – – Paikallisia YJT-uhkia [yleinen järjestys ja turvallisuus] ehkä on olemassa”. H1 jatkaa, että Tampere ja Helsinki ovat aktiivisimmat kaupungit ilmiön ympärillä, Jyväskylässä ja Turussa on jonkin verran toimintaa. ”Oulu heräilee vähitellen.” H1 huomauttaa, että yhteinen nimittäjä aktiivisille paikkakunnille on se, että ne ovat kaikki yliopistokaupunkeja.

H3 arvioi, että kun aikaisemmin helsinkiläiset tukivat Tamperetta esimerkiksi vuoden 2013 Kiakkovierasjuhlien yhteydessä, niin nykyisin Tampere tukee Helsinkiä tapahtumien järjestämisessä. H2 sanoo, etteivät helsinkiläiset nykyisin pysty järjestämään isompaa tapahtumaa ilman, että tamperelaiset ovat tukemassa heitä.

H1 toteaa, että ääri-vasemmistolainen liikehdintä on viime aikoina ollut pitkälti antifasistista. ”Tää on tätä äärioikeiston nousua vastaan tapahtuvaa toimintaa.” H1 sanoo, että Luokkaretki lähiöstä linnaan vuonna 2014 on viimeisimpiä tapahtumia, joissa on ollut anarkistista ”sabotaasin henkeä”, minkä jälkeen on pitkälti menty antifasistiteemalla. H2 toteaa, että viimeisen ”puolentoista kahden vuoden aikana” antifasismi on ollut nousussa. Myös H3 toteaa, että ”antifasismi on nyt ollut kantava teema muutaman vuoden. Et itse anarkismi – – on tosi vähästä ollut. – – Siellä on rivit hajonnut, sieltä on keskeisiä toimijoita lähtenyt pois”.

Kaikki haastateltavat totesivat, että ääri-vasemmistolla ja äärioikeistolla on jonkinlainen toisiinsa vaikuttava suhde. H1: ”Luonnollisesti tässähän kaikki vaikuttaa aina kaikkeen. Jos äärioikeisto nousee, niin luonnollisesti ääri-vasemmisto nousee” ja jatkaa, että ”kyllähän ne ruokkii toisiaan”. H2 kuvailee ääri-vasemmiston ja äärioikeiston suhdetta ”symbioottiseksi”.

H2 toteaa, että äärivasemmistolle kelpaa ”vastustajaksi” myös poliisi, mutta jos äärioikeisto on ikään kuin saatavilla, niin äärivasemmisto ”kiusaa” silloin mieluummin sitä.

H2 kertoo, että äärioikeistolla ei ole ollut ennen vuoden 2017 maaliskuuta juurikaan jalansijaa Tampereella. Aikaisemmin äärivasemmisto haastoi vastustajaksi poliisia, kun nykyisin se pyrkii ensisijaisesti ottamaan yhteen äärioikeiston kanssa. Poliisin rooli on nyt ”seistä siinä välissä ottamassa kiviä vastaan molemmilta puolilta”. H3 sanoo, että äärivasemmistolainen suora toiminta mielenosoitusten ulkopuolella on pääasiassa autoihin kohdistuvia sabotaaasiluonteisia tuhopolttoja. Myös äärioikeistoon kytköksissä olevien henkilöiden autoja on poltettu. Osa iskuista taasen on kohdistunut esimerkiksi ydinvoiman ja turkiselinkeinon vastustamiseen.

H2 kertoo tehneensä vuoden 2017 ja 2018 vaihteessa analyysin, jossa hän arvioi, että nyt ”ollaan astumassa sille aikakaudelle, missä meillä rupee olemaan poliittisesti latautunutta ekstremismia Suomessakin”. Näin ei ole kuitenkaan käynyt, sen sijaan vuoden 2018 ensimmäinen puolisko on ollut hyvin rauhallinen ja nyt arvioituna H1 näkee syyksi sen, että Pohjoismaisen vastarintaliikkeen kieltämistä käsittelevä oikeusprosessi on jäädyttänyt tilanteen sekä oikealla että vasemmalla. Myös H3 ihmettelee äärivasemmistolaisen liikehdinnän vaiuutta, etenkin kun äärioikeisto lisää koko ajan kannatustaan ja Pohjoismainen vastarintaliike on entistä enemmän esillä. ”Se on jotenkin outo yhtälö”, H3 toteaa.

Ryhmittymät ja toimijat. Haastateltavien kommentteista kävi ilmi, että äärivasemmistolainen toimijakenttä on hajanainen sekä ristiriitainen ja että siellä on hyvin erilaisia toimijoita, jotka perustelevat toimintaansa erilaisilla ideologioilla. Joka tapauksessa kaikki kolme haastateltavaa olivat sitä mieltä, että äärivasemmistolaisten toimijoiden lukumäärä on pieni. Hajanaisista aatepohjista ja lukuisista eri ryhmittymistä huolimatta äärivasemmistolaista toimintaa pyörittää pienehkö määrä toimijoita, jotka ovat samaan aikaan useassa eri toiminnassa mukana. H1 arvioi, että koko valtakunnan tasolla aktiivisia äärivasemmistolaisia toimijoita on joitakin kymmeniä.

H3 arvioi Helsingissä olevan noin parikymmentä aktiivista henkilöä, joista ”oikeesti tekijätyyppejä” on muutama. H3 nostaa Helsingissä näkyvistä toimijoista esiin pitkälti Helsingin yliopistossa opiskelevien pyörittämän ja ylläpitämän A-ryhmän. H3 toteaa, että se oli etenkin ”joitain vuosia sitten – – tosi näkyvä”, jolloin se järjesti myös kadulla näkyvää toimintaa kuten mielenosoituksia. Viime aikoina A-ryhmä on kuitenkin keskittynyt järjestämään

lähinnä luentoja. H3 nostaa myös esiin vankijärjestelmää vastustavan Anarkistisen mustan ristin sekä valtakunnallisen Anarkistisen alustan. Anarkistinen musta risti on ollut ”paljon näkymättömämpi” kuin ”ennen vanhaan” ja valtakunnallinen Anarkistinen alusta meni ”ihan metseen”, eikä ”siitä tullut ikinä mitään”.

H2 kertoo, että Tampereella äärivasemmistolaisen toimijakentän muodostaa noin kuudenkymmenen hengen porukka, joista ”sellaisia oikeesti tekijämiehiä ja -naisia” on noin kaksikymmentä ja että heillä on usein selkeästi eriytyneitä rooleja. H2 nostaa rooleiksi esimerkiksi ideologista puolta ylläpitävät henkilöt, joita ”selkeesti arvostetaan”. Ideologiroolin omaavilla henkilöillä keski-ikä on jo verraten korkea. Toisena selkeänä ryhmänä H2 taas pitää keski-ikältään nuorempaa – ”90-luvun molemmiin puoliin syntyneitä” – toimintaosastoa. He pyörittävät ryhmittymän turvallisuustoimintaa ja jos jotain iskuja tehdään, niin tekijä ”löytyy sieltä”. Pääryhmään liittyvänä ”muuna porukkana” H2 näkee esimerkiksi Loldiers of Odin -porukan, joka koostuu pääasiallisesti yliopiston punavihreistä opiskelijoista. H2 toteaa, että he ovat aktiivisesti mukana ja tekevät ”aktiivisen passiivista vastarintaa, mutta ei siis käytä väkivaltaa koskaan”.

H3 painottaa, että etenkin poliisissa, joka tekee mielenosoituksiin esimerkiksi uhka-arvion, on erittäin oleellista erottaa antifasistit ja anarkistit toisistaan. Anarkistisessa, vallitsevaa yhteiskuntaa vastustavassa mielenosoituksessa ensisijainen uhka kohdistuu omaisuuden suojaan. Antifasistisessa mielenosoituksessa taas vastustetaan fasismia, käytännössä usein siis uusfasistista liikehdintää, jolloin mielenosoituksen kohteena on toisen henkilön aatemaailma, jolloin mahdollisessa konfliktitilanteessa poliisin suojelema oikeushyvä on henki ja terveys. H3 toteaa, että vaikka sekä anarkistisissa että antifasistisissa mielenosoituksissa voi olla samoja toimijoita osoittamassa mieltään, mielenosoituksen ideologia kuitenkin määrittelee paljolti sitä, millainen uhka-arvio mielenosoituksesta tulisi tehdä.

Sekä H1 että H3 nostivat antifasistisista toimijoista esiin Varisverkoston. H1 arvioi, että Varisverkosto toimii aktiivisesti Helsingissä, Tampereella ja Turussa, mutta toteaa sen toiminnan olevan tällä hetkellä voimakkaampaa verkossa. H3 sanoo, että vaikkakin Varisverkosto on aiemmin järjestänyt tapahtumia Helsingissä, ei sillä kuitenkaan viime aikoina ole ollut näkyvää toimintaa Helsingissä.

H2 kertoo aikaisemmin luokitelleensa anarkisteja eri kategorioihin heidän aatemaailmansa pohjalta. Omiksi ryhmikseen erottui ”ympäristöaktivistitaustalla” olevat anarkistit,

”poliittisesti latautunut vasemmistoliittoporukka”, ”yliopiston vasemmistofeministit”, ”anarkofeministit”, ”transanarkistit” ja sitten on porukka, jotka vaan on ”väkivallasta viehtyneet”. Näiden lisäksi erottautuu Tampereellakin vankijärjestelmää vastustava Anarkistinen musta risti. Lisäksi H2 arvioi, että erilaisista kulttuuri-, taide- sekä teatteripiireistä valuu ihmisiä lähelle anarkistiryhmittymiä, jotka ”sitten jossain määrin liittyy, enemmän tai vähemmän” anarkistiseen toimintaan.

Kaikki haastateltavat näkivät yhteyden ääri-vasemmistolaisen toiminnan ja yliopistomaailman välillä. H1 toteaa, että kaikki ääri-vasemmiston aktiivisimmat paikkakunnat ovat yliopistokaupunkeja. H1 arvioi, että yliopistotausta näkyy myös esimerkiksi toimijoiden kirjoittamissa teksteissä ja kannanotoissa, jotka ovat monesti hyvin taustoitettuja. H2 näkee, että Tampereella merkittävimpiä anarkistisen, eritoten anarkofeministisen, ajattelun kasvu-alueita on yliopisto. H2 sanoo, että erilaisissa mielenosoituksissa ja tapahtumissa on ollut yliopiston henkilökuntaan kuuluvia aktiivisissa roolissa mukana ja jatkaa, että tietyissä tiedekunnissa vasemmistolainen perinne on vahva ja opiskelijoita myöskin rohkaistaan tämän tyyppiseen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Ääri-vasemmiston toimintamallit. H1 näkee, että ääri-vasemmisto pyrkii saamaan mielenosoituksiinsa paljon väkeä liikkeelle, jotta he saisivat aatteelleen ”näkyvyyttä ja näyttävyyttä”. Ihmismassojen liikkeelle saamiseksi ollaan valmiita tekemään yhteistyötä kansalaisjärjestöjen ja ehkä jopa puolueiden kanssa. H1 arvioi, että eritoten juuri antifasistinen liikehdintä tarvitsee suuria ihmismassoja kyetäkseen vaikuttamaan. Myös H2 näkee, että ryhmittymien tavoitteena on saada liikkeelle suuria ihmismassoja, mutta hänen mukaansa syynä on lisäksi se, että ääri-vasemmistolaisen liikehdinnän aktiivit pyrkivät mielenosoituksissa massan sekaan piiloon. H3 arvioi, että perinteisissä anarkistissa mielenosoituksissa järjestäjien tavoitteena on ollut luoda otolliset olosuhteet ”hulinoinnille”.

H2 ja H3 arvioivat, että antifasistit ovat epäonnistuneet suurten massojen liikkeelle saamisessa siksi, koska mielenosoitukset ovat olleet liian aggressiivisia ja sen takia ”tavan kansalaiset” ovat hylänneet ne. H3 sanoo, että alkuun Rajat kiinni -ryhmittymän vastamielenosoituksissa oli peräti neljäsataa vastamielenosoittajaa. Seuraavissa mielenosoituksissa antifasistiset järjestäjät eivät kuitenkaan halunneet ilmoittaa mielenosoituksista poliisille ja heidän toimintansa mielenosoitusten aikana oli aggressiivista ja se pyrki aktiivisesti häiriköimään Rajat kiinni -mielenosoitusta. ”Niihin tapahtumiin ei enää tullutkaan sitä tavan kansaa. Vaikka ne olisi kuinka rasisminvastaisia, mutta kun ’noi nyt käyttäytyy noin, ne on

naamioituneena siellä, ei me haluta tommosta’. Mä luulen, että se oli semmoinen, sen jälkeen se lähti alaspäin”, H3 toteaa.

H2 näkee myös, että menossa olisi mahdollisesti ääriivasemmistolaisten toimijoiden taktiikanmuutos. H2 arvioi, että koska poliisi on pääsääntöisesti pystynyt estämään radikaalin toiminnan mielenosoitusten yhteydessä, ovat ääriivasemmistolaiset toimijat vaihtaneet taktiikkaa yksittäisiin iskuihin, esimerkiksi ajoneuvojen polttamisiin. Mielenosoitukset taas pidettäisiin rauhanomaisina, joihin ihmiset uskaltaisivat tulla. H2 arvioi, että taustalla saattaa olla joko toimintakulttuurin muuttuminen tai meneillä oleva sukupolvenvaihdos.

Kansainvälisyys. H1 ja H2 näkivät, että suomalaisten ääriivasemmistolaisten toimintamallit ja pinnalla olevat teemat tulevat hyvin suoraan ulkomailta, pääasiassa muualta Euroopasta. H1 toteaa, että ääriivasemmistolaiset toimijat Suomessa ”hakevat innostusta muualta – ja seuraavat totta kai tapahtumia ympäri Eurooppaa ja miksei ympäri maailmaa”. H2 näkee, että ”se kaikki tulee sieltä Keski-Euroopasta” ja jatkaa:

Jos Keski-Euroopassa on joku teema nyt, niin kuukauden päästä se sama teema on täällä. Mitä jotain yksittäistä Tampereen tavallista ihmistä pitäisi kiinnostaa joku Rojava taikka Afrin. Tottakai, mutta kun siellä Syyriassa on Homsit ja vaikka mitkä kaupungit mennyt ja siellä on jokaisessa niistä lapsia kuollut ja tilanne on ihan hirveä. Mutta sitten nyt se Afrin on hirveen tärkeä kaupunki. Miksi? Ei sen pitäisi olla tšekäläiselle ihmiselle yhtään sen tärkeempi kuin mikään muukaan niistä Syyrian kaupungeista. Ja jokaisen niistä pitäisi herättää se ihan sama moraalinen tuohtumus ja pahan olon tunne. Mut jostain syystä sen heidän propagandakanavansa kautta heille välittyy se tieto, että juuri tästä kaupungista meidän kuuluu olla huolissaan.

H2 sanoo, että ylipäänsä läpi Euroopan anarkistit ja tietyn poliittisen taustan omaavat kurdit ovat toisilleen läheisiä.

Johtamattomuus. Kaikki kolme haastateltavaa nostivat johtamattomuuden ääriivasemmistolaisen liikehdinnän ongelmaksi ja ”puuhastelun” syyksi. H1 kuvaa, että isolla porukalla päätösten tekeminen niin, että lopputulokseen päästäisiin konsensuksessa, lieene vaikeata, ”joskaan ei varmaan mahdotonta”. H1 näkee, että vaikka ihmiset yrittävät ”kauheesti”, niin ilman hierarkkista rakennetta syntyy riitoja, lähdetään yrittämään aina uutta ja lopulta se sitten ”kaatuu ikään kuin siihen johtamattomuuteen”. Järjestäytyminen ei yksinkertaisesti onnistu, kun kukaan ei voi ”tietyllä tavalla vetää lankoja”.

H3 kertoo, että hänen uransa aikaista ääriivasemmistolaisten ”kulta-aikaa” kuvasti se, että ”sieltä erottuu ne kaks kolme ihmistä – – Ne ei ehkä halua tunnustaa, mut ne johtaa sitä porukkaa”. Vaikka päätökset pyrittäisikin tekemään konsensuksessa, niin ”ne kuitenkin on ne, jotka koolle kutsuu, ne on sen megafonin ääressä ’hei nyt mennään ja tehään’, kun semmoinen puuttuu tällä hetkellä, niin sit se vaan kuolee pois”.

Tulevaisuus. ”Tässä monta asiaa aina vaikuttaa kaikkeen ja – – se on se yhteiskunnallinen tilanne mikä kaikista eniten vaikuttaa siihen, et mitä tossa kentässä tapahtuu”, H1 pohtii ääriivasemmistolaisen toiminnan tulevaisuutta. H3 taas arvioi, että karismaattisten johtohahmojen puuttuminen liikkeen sisällä on yksi syy siihen, miksi sen toiminta on laantunut viimeaikoina. ”Se on hyvä kysymys, et mikä sen – – nostattaisi tosta. – – Tää nyt on vähän niiden omaa ideologiaa vastaan, mutta et sinne tulisi joku karismaattinen, ei nyt johtaja, mutta joka sitä omalla tavalla pyörittäisi, niin sitten siinä vois olla jotain kasvualustaa.” H2 näkee, että liikkeen sisällä on nähtävissä ”jonkinlainen sukupolvenvaihdos”. ”Yllättävän pitkään on ne kohta 40-vuotiaat sedät jaksanut heilua siellä.” H2 arvioi, että 1990-luvulla syntyneiden määrä on koko ajan kasvussa ”ja sitä kautta sukupolvi vaihtuu vähitellen”.

Sekä H1 että H3 nostivat digitalisaation ja uuden nuoren sukupolven haasteiksi perinteiselle aktivistitoiminnalle. H3 pohtii ”vanhan liiton” anarkismin suhdetta nykypäivään:

Maailma on nykyään paljon kännykässä ja somessa, et onko nykynuorisosta, onko meillä enää edes teoriassa potentiaalia, et joku lähtee valtaa taloa. Vähän homeista, kosteata, missä ei oo sähköä. Mä nään, että siellä on aika isot haasteet, et jos halutaan joskus vielä tällaisista old school anarkismi -meininkii.

Jotenkin kun kattoo sitä porukkaa, niin se porukka on aika samaa, se on keski-ikältään aika vanhaa ja sitten semmoinen uuden porukan rekrytointi ei todennäköisesti ole onnistunut. Et jos on luentosarjoja ja tällaisia näin, niin ehkä ei nykynuoret, tää on tietysti vähä stereotyyppinen ajatustapa, mutta ei ne ole niin kiinnostunut 1800-luvun anarkismitapahtumista Boliviassa. Et onhan se rumasti sanottuna tosi epäseksikkäitä ne aiheet mitä siellä on. Se on ehkä vähän vanhentunut ja siihen ei ole saatu semmoista vetovoimaa.

H1 ja H3 toteavat myös, että Suomessa asiat ovat yksinkertaisesti niin hyvin, että se todennäköisesti vähentää ääriivasemmistolaisten liikkeiden kannatuspohjaa. ”Niin kauan, kun meidän yhteiskunta on näinkin vakaa, kun se tällä hetkellä on, niin mä en ehkä nää sellaista tarvetta semmoiselle vallankumoukselliselle rähinöinnille, että autot palaa”, H1 toteaa. H3 sanoo, että meillä on kuitenkin lopulta asiat niin hyvin, että ”aika vaikee tätä vastaan on kapinoida sitte kuitenkaan”.

4.2 Kansallinen turvallisuus

Kaikki haastateltavat totesivat yksiselitteisesti, että ääriivasemmistolainen ekstremismi ei uhkaa Suomen valtion kansallista turvallisuutta. Suojelupoliisissa työskentelevä H1 kertoo, että heidän työnkuvansa käsittää sellaisen kotimaisen ääriliikeshdinnan, josta voisi jollain tavalla olla uhkaa kansalliselle turvallisuudelle. Suojelupoliisissa nähdään, että tällä hetkellä Pohjoismainen vastarintaliike on ainoa poliittis-ideologinen ääriliike, joka voisi jollain tavalla vaarantaa Suomen kansallista turvallisuutta. Suojelupoliisi tyytyykin tällä hetkellä vain seuraamaan ääriivasemmistolaista liikehdintää ja pitämään yllä tilannekuvaa. H1 kertoo: ”Mut se ei ole meidän päätargetti, koska tällä hetkellä meidän Suojelupoliisin näkemys on se, että tällainen ääriivasemmistolainen liikehdintä, puhutaan nyt anarkismista, antifasismista, erilaisista autonomisista liikkeistä, niin ne ei vaaranna meidän kansallista turvallisuutta, joten ne ei myöskään ole meidän prioriteetteja.”

Kaikki haastateltavat olivat siis selkeästi sitä mieltä, ettei ääriivasemmistolainen ekstremismi uhkaa kansallista turvallisuutta. H2 toteaa, ettei autojen polttelu aiheuta tällaista uhkaa. Myös H3 on sitä mieltä, etteivät yksittäiset vahingontekoluontoiset teot vaaranna kansallista turvallisuutta.

Sekä H2 että H3 pohtivat sitä, mitä pitäisi tapahtua, jotta kansalliselle turvallisuudelle voisi koitua edes jonkinlaista uhkaa ääriivasemmistolaisesta liikehdinnästä. H2 pohtii, että jos jo Suomessa nähty kahtiajakautuminen todella saisi suuret massat konkreettisesti toisiaan vastaan, voisi sillä olla ehkä vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen. H2 kuitenkin toteaa, että kahtiajakautuminen näyttää ”jo kuihtuvalta”. H3 toteaa, että se vaatisi ”jonkun ihme poikkeustilan”, jotta ääriivasemmistolainen ekstremismi voisi edes teoriassa kasvaa.

4.3 Yleinen järjestys ja turvallisuus

Haastateltavat olivat jokseenkin yksimielisiä siitä, että ääriivasemmistolainen ekstremismi aiheuttaa häiriöitä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, muttei juurikaan muita uhkia. H1 toteaa, että kysymys on ”YJT-ongelmasta ja sitten se valuu sinne paikallispoliisille”. H1 korostaa, että vaikka yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiriöiden hoitaminen onkin paikallispoliisin tehtävä, tehdään työtä ilmiön eteen kuitenkin tiiviissä yhteistyössä.

H3 kuvailee yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle koituvien riskien olevan omaisuuteen kohdistuvia riskejä sekä paikallisia tapahtumaan sidonnaisia liikennehaittoja. Omaisuudelle koituvat riskit kohdistuvat usein liiketoimintaan, joka on jollain tavalla ristiriidassa äärivastemmistolaisen ekstremistisen ideologian kanssa. H3 näkee kuitenkin, että omaisuuteen kohdistuvat riskit ovat vähenemään päin. H3 kuvailee ikkunoiden rikkomisia mielenosoitusten yhteydessä Helsingissä joidenkin vuosien takaa: ”Ennen oli vakio, että kaikki anarkistimarssit menee Aleksanterinkatua ja sit tiedettiin, että eka WTC [World Trade Center Helsinki] ja Nordea ottaa varmuudella, ja sitten Hennesi [Hennes & Mauritz -vaateliike] ehkä matkalla – – Niinhän se tuli tapahtuu. Sitten kun me pantiin poliisit seisoo siihen niitten [ikkunoiden] eteen, niin sit sekin loppu.”

H2 näkee, että riskit yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle ovat selviä, mutta ”viimisen puolen vuoden aikana nekin on maltillistunut”. H2 katsoo, että uhka omaisuudelle ei ole enää lainkaan ”samaa luokkaa”, kuin muutama vuosi sitten, jolloin ”hajotettiin oikeesti paikkoja”. H2 toteaa, että mielenosoitukset ovat maltillistuneet siitä, mitä ne ovat aikaisemmin olleet, mutta näkee, että yksittäisten iskujen riski on noussut ikään kuin maltillistuneiden mielenosoitusten tilalle.

H1 ja H2 hahmottelivat rajaa milloin toiminta muuttuisi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiritsemisestä astetta vakavampaan suuntaan. H1 näkee rajana väkivallan käytön ja siihen varustautumisen. H2 viittaa myös väkivaltaan varustautumiseen ja nostaa esiin esimerkiksi Tampereella toimivan anarkistisen kuntoilu- ja itsepuolustuskerhon ja toteaa, että pikemminkin kuin itsepuolustuksesta kyse on siitä, ”että PVL:n [Pohjoismainen vastarintaliike] kaverit treenaa koko ajan, niin nekin haluaa olla vähän valmiimpia siihen yhteenottoon, jos se jossain vaiheessa tulee”. H2 arvioi, että toiminta jossa tiettyjen äärioikeistolaisien ja heihin kytköksissä olevien henkilöiden autoja on poltettu, nousee lähelle ekstremististä ”astetta”. H2 näkee, että mitä radikaalimmaksi liikkeiden toiminta muuttuu, sitä enemmän he ajavat itseään marginaaliin. Hänen mukaansa ekstremistinen toiminta saa maltilliset osallistujat ottamaan etäisyyttä liikkeeseen.

4.4 Poliisin oma toiminta

Erilaiset toimintamallit. H1 kertoo, että Suojelupoliisin tehtävänä on ilmiön valtakunnallinen seuranta ja tilannekuvan ylläpito ja painotti sitä, että työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä paikallispoliisilaitosten kanssa. Koska Suojelupoliisin tehtävänä on sellaisen

ääriliikeshdinnän valtakunnallinen seuranta, joka voisi jollain tavalla uhata kansallista turvallisuutta, ei Suojelupoliisi ole kiinnostunut yksittäisistä häiriöistä yleisessä järjestyksessä ja turvallisuudessa tai yksittäisistä vahingonteoista. ”Eli jos joku töhri jotain tai heittää kiven Nordean ikkunaan, niin ei se kauheesti meitä liikuta. Se ei poista sitä, etteikö sen pitäisi sitä paikallispoliisia liikuttaa, mutta tää on se työnjako millä me mennään”, H1 toteaa.

Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnon ääriliiketorjunta pohjautuu Eurooppalaiseen malliin, jossa väkivalaista radikalisoitumista ja ekstremismia ehkäistään lähipoliisitasolla, kertoo H3. Helsingin poliisilaitos oli myös aikanaan pilotoimassa tätä toimintamallia Suomessa. ”Ajatuksena se, että sitä aikaisemmin on tiedusteluviranomaiset kaivaneet ja siten huomattu, – – että saadaan tietoa, mutta se ei vaikuta mihinkään. – – Sitten ne huomasi Euroopassa, et lähipoliisit, jotka on lähellä ihmisiä, niin ne onki parhaita estämään sitä, koska ne on niitten ihmisten ja yhteisöjen kanssa siellä”, H3 kertoo toimintamallin taustoista. H3 näkee, ettei Helsingissä ole tarvetta erilliselle tiedustelutyypiselle toiminnalle: ”totta kai poliisilla pitää olla tiedustelu, – – mutta, – – mä oon kokenut sen niin, et Helsingissä me hallitaan tätä asiaa poliisissa riittävästi tällä toimintamallilla”. ”Totta kai se tois lisää siihen”, mutta ”meidän aidosti tehtävä on luoda suhteet eri ryhmittymiin”.

H2 kertoo, että Sisä-Suomen poliisilaitoksessa toiminta on järjestetty siten, että ääriliikkeitä seuraa tiedustelu, jonka tehtävänä on ”kattoo sieltä puskista”, ja sitten toinen puoli, joka ottaa avoimesti kontaktia ääriliiketoimijoihin ja rakentaa heihin suhteita ja keskusteluyhteyttä. H2 näki erittäin toimivana heillä käytetyn mallin ja oli sitä mieltä, että tällä tavalla saadaan huomattavasti kattavammin tietoa.

Liikeshdintä, radikalismi vai ekstremismi? Kun puhutaan äärivasemmistolaisen poliittis-ideologisen liikeshdinnän määrittelystä termein, haastateltavat olivat kaikki toisistaan poikkeavilla kannoilla. H1 kertoi käyttävänsä termiä äärivasemmistolainen liikeshdintä, sillä ei näe, että liikeshdintä sittenkään olisi verraten kovinkaan radikaalia. H2 taas sanoi vasemmistoradikalismin kuvaavan parhaiten ilmiötä. ”Ei meillä mun mielestäni ekstremismia ole tällä hetkellä vielä. Ne autojen poltot rupeaa menee sille asteelle. – – Se, että sä heittelet poliisia kivillä, niin se nyt menee vielä mun mielestä radikalismin piikkiin.” H3 taas piti tärkeänä sitä, että eritoten poliisissa puhuttaisiin aina ekstremismistä, sillä ”ekstremismi käsitteenä sisältää rikoksen”. H3 avasi vielä ekstremismi-käsitteen taustaa tarkemmin sekä pohti tässä kontekstissa ennalta estävän toiminnan puuttumiskynnystä:

Eihän meidän tehtävä oo olla ajatuspoliisi, et joku ajattelee väärin, vaan meidän pitää puuttua rikokseen. Sen takia se ekstremismi on turvallinen sana, koska se sisältää aina sen laittoman toiminnan. Silloin se kiinnostaa poliisia. Tietysti sitten väkivaltainen ekstremismi, siinä on se väkivalta, sitten erityisesti. Mä kavahdan sitä, että me puhutaan väkivaltaisesta ekstremismistä aina ja unohdetaan se ekstremismi. Jos nyt puhutaan vasemmistоекstremismistä, – jos meillä on vaikka vahingontekoa tai tuhotöitä tai muuta, niin ei se oo väkivaltaa, mutta pitäähän meidän poliisin olla kiinnostunut siitä. Sen takia – mä vältän puhumasta vaan väkivaltaisesta ekstremismistä, vaikka se on seksikästä.

No sit tullaan siihen kysymykseen, et kun me ollaan ennalta estävä toiminto, me pyritään ennalta estää niitä, niin pitääks meidän odottaa, et joku ihminen radikalisoituu niin paljon, että se rupee tekee rikoksia ja sitten me ruvetaan estää sitä, silloinhan me ollaan myöhässä. Mut sitten taas kun ei me haluta vaikuttaa ihmisten ajatuksiin, niin et tavallaan missä se raja menee.

Kehityskohteita. Kaikki haastateltavat näkivät poliisin omassa toiminnassa sekä parannettavaa että paljon myöskin hyvää. Haastateltavilla oli jokseenkin yhtäläinen näkemys siitä, että toiminta on hyvillä raiteilla ja kehittyy pikku hiljaa paremmaksi. H1 ja H3 totesivat, että ”iso laiva kääntyy hitaasti”.

H2 ja H3 sanovat, että poliisi ylipäänsä on aliresursoitu. ”Meillä ei oo riittäviä resursseja mihinkään tällä hetkellä” H2 toteaa, mutta kummatkin näkevät, että ääri liiketorjuntaan on varattu voimavaroja verraten hyvin. ”Tietysti – – kaikkihan ottaa lisää ihmisiä töihin, jos se olisi mahdollista”, H3 sanoo. H2 arvioi, että ääri liiketorjunnan resurssit on ”vähiten huonolla tollalla” verrattuna muun poliisitoiminnan resursointiin ja toteaa, että ”positiivista on se, että tota yritetään nyt estää ennen kuin siitä tulee ongelma”. Toisaalta H2 on myös sitä mieltä, että ”enemmän pitäis tehdä, enemmän vois tehdä”. H2 kaipaa toimivampaa ja vakioitua tiedonvaihtoa sekä säännöllisiä palaverikäytäntöjä paikallispoliisilaitosten ja valtakunnallisten yksiköiden välillä. Ääri liiketuolella H2 näkee toiminnan luonnolliseksi veturiksi Suojelu-poliisin. ”Tilanne ei tässä vaiheessa ole akuutti, mutta valmis tiedonvaihtorakenne olisi hyvä olla olemassa jos se joskus sellaiseksi menee”.

”Kyllä mä nään, että tää on ihan hyvällä mallilla, tää menee parempaan suuntaan” H1 toteaa, mutta sanoo, että ”aina vois varmaan tehdä vähän paremminkin”. H3 sanoo, että ”siitä, mitä meidän toiminnan alusta 2012 ollaan menty eteenpäin, se on ollut valovuosi”. ”Me pystytään ennakoimaan asioita paljon paremmin.” H3 kertoo ja sanoo, että asiat sujuvat paremmin ja paremmin ja toivoo, että se näkyisi myös ulkopuolelle niin. ”Mennään kohti parempaa huomista koko ajan” ja muistelee ensimmäistä anarkistimielenosoitusta johon he menivät: ”Me

ajettiin alussa miinaan. – – Me painettiin, mä muistan aina ensimmäisen anarkistimiekkarin, ja kysyttiin et ’noniin kuka täällä johtaa?’. Saatiin jengi nauraa, – – ei me tiedetty koko asiasta mitään. Ja sitten jossain vaiheessa opittiin, että mennään sinne mielenosoitukseen ja ruvetaan vaan puhua sille porukalle ja sitte se lähtee siitä.” H3 miettii, että poliisissa anarkisteja voi olla välillä vaikea ymmärtää, kun ne ”nähdään usein kommandopipo päässä olevina olentoina, jotka rikkoo paikkoja ja vastustaa poliisia. Mutta me nähdään niitä ihmisiä siellä taustalla sitten ja ymmärretään sitä”.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Tulokset suhteessa teoreettiseen viitekehykseen

Tutkimuksen tavoitteena oli vastata asettamiini tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisena ääriivasemmistolainen toiminta näyttäytyy poliisin silmin 2010-luvun lopun Suomessa?
2. Onko ilmiö uhka kansalliselle turvallisuudelle?
3. Aiheuttako ilmiö uhkia yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle?
4. Millaiselta poliisin oma toiminta näyttäytyy aihealueen ympärillä?

Pääpiirteissään näen, että tutkimuksessa saatiin hyvin vastauksia esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Lisäksi teoreettisen viitekehyksen ja haastattelujen pohjalta nousi myös ilmiötä laajemmin syventävää tietoa. Seuraavaksi esittelen tuloksista johtamiani päätelmiä.

5.1.1 Ääriivasemmistolaisen liikehdinnän olemus

Hajanaisuus. Kaikki kolme haastateltavaa näkivät, että ääriivasemmistolainen liikehdintä on hyvin hajanaista ja siinä on sisäisiä ristiriitoja. Hajanaisuus ja ristiriitaisuus johtunee nähdäkseni koko sosialismin historiaa leimaavasta jakolinjasta, jossa klassinen anarkismi on ollut marxilaisen valtiokeskeisen sosialismin vastavoima. Tämä liikkeen sisäinen hajanaisuus ja ristiriitaisuus ilmenee nähdäkseni selvästi myös Montin ja Purokurun (2018) ääriivasemmistolaista toimintakenttää sisältäpäin luotaavassa teoksessa. Teos sisältää lukuisia kuvailuja siitä, kuinka toimijat keskenään ovat toistuvasti ristiriidoissa siitä, miten jonkin poliittisen päämäärän saavuttamiseksi tulisi toimia. Liikkeen sisällä on nähdäkseni kaksi selkeimmin erottuvaa jakolinjaa. Ensimmäinen niistä on kulkenut ideologisten anarkististen toimijoiden ja pragmaattisten autonomien, kommunistien sekä muuten parlamentaariseen toimintaan positiivisesti suhtautuvien välillä. Toinen jakolinja näkyy mielestäni niiden välissä, jotka

hyväksyvät väkivallan käytön poliittisen päämäärien edistämiseksi ja niiden jotka eivät. Myös tämä jakolinja näyttäytyy Montin ja Purokurun (2018) teoksessa. Myöskin Puistola ja Herrala (2006, 21) toteavat, että väkivallan käyttäminen poliittisena välineenä on jakanut ääriivasemmistolaista liikettä jo klassisen anarkismin aikana.

Johtamattomuus. Kaikki kolme haastateltavaa näkivät organisoimattomuuden ja johtamattomuuden syynä ääriivasemmistolaisen toiminnan toistuvaan epäonnistumiseen. Puistola ja Herrala (2006, 28-29) näkivät terrorismia Euroopassa käsittelevässä teoksessaan, että anarkistien johtamattomuus on ollut syy klassisen anarkismin hiipumiseen jo 1900-luvun alkupuoliskolla. Kyvyttömyys ja toisaalta vahvasti myös ideologinen haluttomuus organisoitua tulee selvästi ilmi myös Montin ja Purokurun (2018) teoksesta.

Tilannekuva. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että tällä hetkellä ääriivasemmistolainen toiminta keskittyy pääasiassa antifasistiseen toimintaan, jonka pyrkimyksenä on vastustaa äärioikeistoa. Tutkimukseni kannalta oleellisin tulos nousee tutkimuksesta lopulta hyvin selkeästi. Kaikki kolme haastateltavaa olivat sitä mieltä, että juuri tällä hetkellä, vuonna 2018, ääriivasemmistolainen liikehdintä on Suomessa hyvin, jopa poikkeuksellisen rauhallista. Syitä siihen, miksi juuri nyt on rauhallista löydettiin erilaisia. H1 ja H3 näkevät yhdeksi tärkeäksi syyksi jo aiemmin mainitun johtamattomuuden. Liikkeestä puuttuu sellaiset johtohahmot, jotka voisivat innoittaa muita mukaan toimintaan. Myös sisäministeriön julkaisemassa Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksessa ääriivasemmistolaisen väkivaltaisen ekstremismin nykytilaa pidettiin varsin rauhallisena (Sisäministeriö 2018, 21).

Sekä H1 että H3 kuvailivat ääriivasemmistolaisen liikehdinnän elävän aaltoliikettä. Tämä kuvailu sopii täysin siihen, miten Monti ja Purokuru (2018) näkevät liikkeen sisältä päin katsottuna. Heidän mukaansa radikaalivasemmistolainen liikehdintä elää nousevina ja laskevina aaltolina. Lisäksi he kuvailevat liikettä sykleiksi ja kiertokuluksi. (Monti & Purokuru 2018, 13-14.) H3 toteaaakin, että ääriivasemmistolainen liikehdintä elää juuri ”aallonpohjaa”. Myös Montin ja Purokurun (2018, 326) mukaan ”liikkeiden parissa puhutaan aallonpohjasta”.

5.1.2 Kansallinen turvallisuus

Kaikki haastateltavat näkivät, ettei ääriivasemmistolainen liikehdintä uhkaa tällä hetkellä kansallista turvallisuutta. Vastaukset olivat hyvin selkeitä, eikä niistä jäänyt tulkinnan varaa.

Näin ollen vastaus toiseen asettamaani tutkimuskysymykseen nousi haastatteluista esiin hyvin selkeästi ja yksiselitteisesti. Myös Montin ja Purokurun (2018) teoksesta nousee nähdäkseni esiin se, että vaikka sosialistinen ja ääriivasemmistolainen liike periaatteessa pyrkii vallankumoukseen, ei sellaista todellista suunnitelmaa kuitenkaan ole, vaikkakin yksittäisten mielenosoitusten tai ilmiöiden aikana toimijoilla on voinutkin olla tunne siitä, että nyt on vallankumous tekeillä.

5.1.3 Yleinen järjestys ja turvallisuus

Yksimielisiä haastateltavat olivat myös siinä, että ääriivasemmistolainen toiminta aiheuttaa riskejä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Haastateltavat kuvailivat riskien kohdistuvan lähinnä omaisuuteen, mutta näkivät omaisuusriskien kuitenkin maltillistuneen. Saman johtopäätöksen voi vetää myös Montin ja Purokurun (2018) teoksesta. Johtopäätelmää tukee Montin ja Purokurun (2018, 225-287) määritelmän mukainen vuosien 2009 – 2012 sykli, ”pitkä marssi instituutioihin”. Syklin aikana poliittisen toiminnan energiaa suunnattiin kauduilta kohti parlamentaarista vaikuttamista.

5.1.4 Poliisin oma toiminta

Haastateltavat näkivät poliisiorganisaation oman toiminnan pääsääntöisesti hyvänä ja onnistuneena. Suojelupoliisilla on valtakunnallisen ja organisatorisen asemansa vuoksi hyvin erilainen rooli kuin paikallispoliisilaitoksilla. Tampere ja Helsinki ovat ääriivasemmistolaisen toiminnan kannalta katsottuna Suomen vilkkaimmat kaupungit. Kiinnostavaa oli kuinka kahdella isolla poliisilaitoksella oli melko erilaiset lähestymistavat ilmiön hoitamiseen. Tampereella ilmiötä lähestyttiin tiedusteluluontoisen toiminnan kautta kun taas Helsingissä toiminta oli puhtaasti ennalta estävää. Yhtä kaikki, yhteistyö laitosten välillä toimii ilmeisen hyvin ja kummankin toimintamallin tuloksiin oltiin tyytyväisiä. H2 olisi kaivannut tiiviimpää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa muiden yksiköiden kesken. Haastateltavat näkivät, että luukun ottamatta ääriliikkeiden kanssa päivittäin työskenteleviä poliiseja, poliisiorganisaatiossa tulisi lisätä poliisien tietämystä esimerkiksi ääriivasemmistolaisesta toiminnasta ja toimijoista.

Montin ja Purokurun (2018) teoksessa poliisia ja poliisin toimintaa käsiteltiin kymmeniä kertoja. Yhdessä tapauksessa poliisin toimintaan suhtauduttiin positiivisesti, joskin siinä keuhuttu yksittäinen poliisi saatiin näyttämään siltä, että hän olisi jollakin tavalla pettänyt oman

organisaationsa odotukset. Muuten poliisin toimintaa kritisoitiin teoksessa paljon. Teoksesta myös välittyi nähdäkseni sellainen kuva, että äärivasemmistolaiset toimijat näkevät poliisin vastustajana.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen tekeminen on prosessi, joka on poikkeuksetta altis virheille. Virheet voivat johtua tutkijasta itsestään, tutkittavista taikka aineistosta. Suurimman riskin työn luotettavuudelle aiheuttaa tutkija itse. Virheitä voi syntyä joko tahallisesti tai tahattomasti. (Kananen 2015, 338.) Tutkimuksen tekoon liittyy lisäksi myös lukuisia eettisiä kysymyksiä. Tutkijan on otettava nämä eettiset kysymykset huomioon tutkimusta tehdessään. Jokaiseen tutkimukseen kuuluukin tutkimuksen luotettavuuden arviointi. (Hirsjärvi ym. 2010, 23, 231.)

Menetelmä. Käytin tutkimuksessani kvalitatiivista tutkimusotetta ja tiedonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Nähdäkseni tutkimusotteen ja tiedonkeruumenetelmän valinta oli tutkimuksen kannalta onnistunut. Se mahdollisti avoimen ja monipuolisen tiedonkeruun, ilman turhan rajoittavia ennalta strukturoituja päätöksiä. Monipuolinen aineisto tuotti sen, että haastatteluaineistoa oli suhteellisen runsaasti vaikka haasteltavia oli verraten vähän.

Tutkimani ilmiö on Suomessa melko pieni, kuten on myös suomalainen poliisiorganisaatio. Tutkimani ilmiön parissa työskentelee koko poliisiorganisaatiossa ylipäänsä melko vähän henkilöitä, etenkin jos puhutaan täyspäiväisestä työnkuvasta. Haastateltavat olin valinnut siten, että ne edustaisivat sekä maantieteellisesti että organisatorisesti laaja skaalaa suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Näenkin, että suurimpaan osaan tutkimuskysymyksiä saturaatiopiste aineiston osalta saavutettiin jokseenkin nopeasti. Käsitellessäni äärivasemmistolaisen ekstremismin tilannekuvaa ja sen uhkia sekä kansalliselle että yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, haastateltavat vastasivat hyvin samankaltaisin sanankääntein, toisinaan jopa käytännössä samoja lauseita ja sanoja käyttäen. Tämä kuvaa nähdäkseni sitä, että ilmiön parissa työskentelevillä poliiseilla vallitsee hyvin samankaltainen käsitys ilmiön nykytilasta. Näin ollen useamman henkilön haastatteleminen ei ollut nähdäkseni tarpeen. Sen sijaan neljännessä tutkimuskysymyksessä, joka käsitteli poliisin omia toimintamalleja ilmiön parissa, ei saavutettu saturaatiopistettä. Koska haastateltavat olivat sekä valtakunnallisesta että paikallisista poliisilaitoksista, on heillä jo organisatorisen asemansa vuoksi hyvin erilaiset tehtävät ja lähestymismallit ilmiöön. Toimintamallienkin osalta olisi varmasti lisähaastattelujen

myötä ollut mahdollista saavuttaa yhteneväisyyksiä ja sitä myötä jossakin vaiheessa myös saturaatiopiste.

Haastattelut. En ollut ennen tätä tutkimusta tehnyt teemahaastatteluja, mikä on voinut vaikuttaa niiden luotettavuuteen. Toisin kuin usein haastattelutilanteessa on, niin tässä tutkimuksessa en tutkijana kuitenkaan ollut haastateltaviin nähden valta-asemassa vaan pikemminkin – hierarkkisesta linjaorganisaatiosta kun on kyse – tietyllä tavalla alisteisessa asemassa. Se, etten ollut valta-asemassa haastateltaviin nähden, lienee edesauttanut luotettavien tuloksien saamisessa. En todennäköisesti omalla toiminnallani ohjaillut haastateltavia kertomaan minua miellyttäviä vastauksia. Sen sijaan oma alisteinen asema haastateltaviin nähden voi näkyä haastattelutilanteessa haastateltavien myötäilynä sekä turhan ”helpolla” päästämisellä. Hierarkkisesta linjaorganisaatiosta huolimatta, koen kuitenkin, että olin haastattelutilanteissa jokseenkin tasavertainen haastateltavien kanssa, ja koin tunnetta siitä, että minuun suhtauduttiin kollegiaalisesti.

Poliisius. Vaikka teinkin tutkimuksen poliisiopiskelijana, koen että haastattelutilanteet olivat siis keskusteluja poliisilta poliisille. Tämä on voinut vaikuttaa sekä hyvällä että huonolla tavalla tulosten luotettavuuteen. Haastateltavat olisivat todennäköisesti käyttäytyneet ja puhuneet eri lailla, jos tutkimuksen tekijä olisi ollut organisaatiosta täysin ulkopuolinen henkilö. Luottamuksellinen suhde lienee mahdollistanut tarkemman ja syvällisemmän haastattelutilanteen. Haastateltavat puhuivat minulle siten, että tiesivät minun tunteva ja tunnistavan poliisiuteen liittyviä konteksteja, jolloin haastattelutilanteet olivat vapautuneita. Vaikkakin tein tutkimuksen poliisin roolissa, olen pyrkinyt mahdollisimman itsekriittiseen ja objektiiviseen tutkimuksen tekoon. Saattaa kuitenkin olla, että oma poliisiuteni on tiedostamattani vaikuttanut tekemiini tulkintoihin. Kun poliisi tulkitsee ilmiötä, kertoo siitä haastattelutilanteessa poliisiksi opiskelevalle, joka tekee siitä tulkinnan tulkinna ja lopulta koostaa tulkinna tekstiksi, on siinä auttamatta riski siihen, että tutkittavien ja tutkijan poliisius on vaikuttanut tulkintojen objektiivisuuteen.

Haastateltavat. Haastateltavat on pyydetty tutkimukseen sähköpostitse ja he ovat vapaaehtoisesti suostuneet haastateltaviksi. Sekä haastattelukutsussa että ennen haastattelutilannetta haastateltaville on kerrottu tutkimuksen tarkoituksesta, haastatteluaineiston luottamuksellisuudesta sekä sen käsittelystä ja anonymisoinnista. Lisäksi haastateltavat saivat mahdollisuuden kommentoida tutkimuksen tuloksia ennen niiden julkaisua, jotta tutkimuksessa mahdollistuisi vahvistettavuus. Kanasen (2015, 345) mukaan yksinkertaisin tapa saavuttaa

vahvistettavuus sekä varmistaa aineiston luotettavuus on luetuttua aineisto ja siitä tehty tulkinta haastateltavalla. Ensimmäinen haastateltava pyysi muuttamaan yhden sanan, toinen ehdotti joitakin muokkauksia ja kolmannella ei ollut muutettavaa. Kun haastateltava saa luettavakseen hänen antamistaan tiedoistaan tehdyn tutkimuksen, on vaarana tiedon muuttuminen ja Kanasen (2015, 345) mukaan vaara piilee erityisesti tilanteissa, joissa haastateltava on eri linjoilla tutkijan kanssa. Tässä tutkimuksessa vaara lieenee kuitenkin melko pieni, sillä tekemäni muutokset tehtiin yhteisymmärryksessä haastateltavien kanssa. Tässä tutkimuksessa tulosten vahvistaminen haastateltavilla todennäköisesti lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Kun lisäksi ottaa huomioon haastateltavien jokseenkin sensitiivisen ammattikuvan, pidin tärkeänä, että he saivat tutkimuksen tulokset luettavakseen ennen niiden julkaisemista.

Lähteet. Pääasiallisena lähteenä tässä tutkimuksessa käytin Anton Montin ja Pontus Purokurun (2018) kirjoittamaa teosta. Sen käyttäminen lähteenä ei ole täysin ongelmaton, sillä myös teoksen kirjoittajat ovat olleet itse aktiivisia toimijoita radikaalivasemmistolaisessa liikehdinnässä. Teos ei myöskään sinänsä ole tutkimus vaan kirjoittajien näkemys liikkeen omasta historiasta. Niinpä lähteen luotettavuus voidaan perustellusti kyseenalaistaa. Toisaalta kun liikkeen sisällä itse toimineet aktivistit ovat haastatelleet toisia aktivisteja, on heillä mahdollisesti kerrottu asioita, joita liikkeen ulkopuoliselle tutkijalle ei olisi välttämättä kerrottu tai hän ei olisi ymmärtänyt niin tarkasti asioiden viitekehyksiä ja vivahde-eroja. Tämän tutkimuksen ansiona voidaan pitää sitä, että se keskusteluttaa vasemmistoradikalistien näkemystä vasemmistoradikalismista ja poliisin tekemää tutkimushaastattelua poliisin näkemystä vasemmistoradikalismista sekä poliisin omasta toiminnasta liittyen vasemmistoradikalismiin.

5.3 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimusta tehdessä nousi esiin seikkoja joihin olisi ollut kiintoisaa paneutua tarkemmin, mutta tämän tutkimuksen puitteissa se oli mahdotonta. Aihealueeseen saisi laajemman ja vertailevamman näkökulman, jos tutkimukseen haastattelisi myös äärivasemmistolaisia toimijoita. Tällöin olisi mahdollista vertailla poliisin näkemyksiä äärivasemmistolaisista ja äärivasemmistolaisten toimijoiden näkemyksiä poliisista. Lisäksi voisi haastatella myös asiantuntijoita esimerkiksi yhteiskuntatieteiden ja politiikan tutkimuksen parista. Näkökulmaa voisi laajentaa edelleen haastattelemalla myös äärioikeistolaisia toimijoita.

Tutkimuksestani kävi hyvin ilmi poliisiorganisaation sisäiset erot toimintamalleissa ilmiön parissa. Perehtyminen näihin toimintamalleihin, niiden eroavaisuuksiin ja tuloksellisuuteen ansaitisivat oman tutkimuksen. Kiinnostavaa olisi myös selvittää minkälaista toimintaa ääri-vasemmistolaiset toimijat toivoisivat tai odottaisivat poliisilta.

Kaiken kaikkiaan tämän tutkimuksen mukaan vasemmistolainen ääriliikehdintä näyttäytyy 2010-luvun lopun Suomessa varsin marginaalisena ilmiönä, joskin sillä on myös potentiaalia kasvaa. Vaikka nyt eletäänkin aallonpohjaa, voi asianlaita kuitenkin muuttua nopeastikin ja liike kerätä voimaa suurelta yleisöltä näkymättömissä. Yhteiskunnan hajanaisuus, sosiaalinen pahoinvointi sekä epäoikeudenmukaisuuden ja osattomuuden kokemukset ovat tekijöitä, jotka ruokkivat ääriliikkeiden kannatusta.

6 LÄHTEET

Bundesamt für Verfassungsschutz a: Left-wing extremist following. Luettavissa: <https://www.verfassungsschutz.de/en/fields-of-work/left-wing-extremism/figures-and-facts-left-wing-extremism/left-wing-extremist-following-2015>. Luettu: 8.7.2018.

Bundesamt für Verfassungsschutz b: Left-wing politically motivated offences. Luettavissa: <https://www.verfassungsschutz.de/en/fields-of-work/left-wing-extremism/figures-and-facts-left-wing-extremism/left-wing-politically-motivated-offences-2015>. Luettu: 8.7.2018.

Eurostat 2018: Asylum statistics. Luettavissa: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics. Luettu: 8.7.2018.

Guessous, Johanna 2017: Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnon komisario. Sähköposti 25.9.2017.

Hahto, Kaisa & Vainio, Juha 2016: Kaksi puoluetta virkavallan suosiossa. Turun sanomat. Luettavissa: <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/852503/Kaksi+puoluetta+virkavallan+suosiossa>. Luettu: 4.5.2018.

HE 6/1997 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.

HE 81/2004 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 17 luvun, kokoontumislain ja järjestyksenvalvojista annetun lain 8 §:n muuttamisesta.

Helsingin poliisilaitos: Ennalta estävä poliisitoiminta Helsingissä. Luettavissa: <https://www.poliisi.fi/helsinki/ennaltaestava>. Luettu: 4.5.2018.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010: Tutki ja kirjoita. 15. – 16. painos. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2014: Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Iivonen, Jyrki 2006: Vasemmistoterrorismi uudessa maailmanjärjestyksessä. Teoksessa Ruostesaari, Ilkka (toim.) 2006: Aatteet, instituutiot ja poliittinen toiminta. Studia Politica Tamperensis 16. Tampere, Tampereen yliopisto

Jokinen, Thomas 2011: Ääriliikkeet Suomessa 1990- ja 2000-luvulla. Teoksessa Kullberg, Anssi (toim.) 2011: Suomi, terrorismi, Supo – Koira joka ei haukkunut. Miksi ja miten Suomi on välttynyt terroristisen toiminnan leviämiseltä? Helsinki, Werner Söderström osakeyhtiö.

Kananen, Jorma 2015: Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppila, Miia 2016: Väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäiseminen Suomessa. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -työ.

Kullberg, Anssi 2011: Terrorismi ja Suomi. Teoksessa Kullberg, Anssi (toim.) 2011: Suomi, terrorismi, Supo – Koira joka ei haukkunut. Miksi ja miten Suomi on välttynyt terroristisen toiminnan leviämiseltä? Helsinki, Werner Söderström osakeyhtiö.

LaVM 8/2004 vp. Hallituksen esitys laiksi rikoslain 17 luvun, kokoontumislain ja järjestyksenvalvoijista annetun lain 8 §:n muuttamisesta.

Maahanmuuttovirasto 2018: Turvapaikkahakemukset. Luettavissa: <http://tilastot.migri.fi/#applications/23330/49?start=540&end=551>. Luettu: 8.7.2018.

Metsämuuronen, Jari 2008: Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3., uudistettu painos. Helsinki, International Methelp ky.

Monti, Anton & Purokuru, Pontus 2018: Suoraa toimintaa! – Autonomiset liikkeet Suomessa 1986 – 2016. Helsinki, Into Kustannus oy.

Puistola, Juha-Antero & Herrala, Janne 2006: Terrorismi Euroopassa. Terrorismi äärimmäisenä poliittisen, taloudellisen ja kulttuurillisen turhautumisen ilmentymänä. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Reinboth, Susanna 2018: Terrorismijutut ovat tuoneet arveluttavana pidetyt luonnetodistajat suomalaisiin oikeussaleihin – Tällaisia huolia herättävät ehdotetut terrorismipykälät. Helsingin sanomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005545107.html>. Luettu: 11.5.2018.

Saari, Kari 2001: ”Poliisi pamputtaa, aate elää ja toimijat raportoivat.” Tapaustutkimus vuoden 1998 Mustanvihreistä päivistä. Kuopion yliopisto. Sosiologian pro gradu -tutkielma.

Schmid, Alex 2013: Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review. The International Centre for Counter-Terrorism – The Hague. Luettavissa: www.icct.nl/download/file/ICCT-Schmid-Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf. Luettu: 9.5.2018.

Sisäministeriö 2016: Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-092-6>. Luettu: 11.5.2018.

Sisäministeriö 2018: Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2018. Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa vuonna 2017 ja kehityksen suunta. Erikoistarkastelussa naiset ja lapset radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä. Sisäministeriön julkaisu 13/2018. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-221-0>. Luettu: 20.7.2018.

Sisäministeriö a: Toimenpideohjelma lisää valmiuksia ehkäistä radikalisoitumista ja väkivaltaisten ääriliikkeiden toimintaa. Luettavissa: <http://intermin.fi/poliisiasiat/vakivaltainen-radikalisoituminen/toimenpideohjelma>. Luettu: 11.5.2018.

Sisäministeriö b: Väkivaltaista radikalisoitumista torjutaan ennalta ehkäisevällä työllä. Luettavissa: <http://intermin.fi/poliisiasiat/vakivaltainen-radikalisoituminen>. Luettu: 15.5.2018.

Valli, Raine (toim.) 2018: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5., uudistettu painos. Jyväskylä, PS-kustannus.

Valtakunnansyyttäjänvirasto 2018: Syytteitä nostettu Turun puukotuksia koskevassa asiassa. Luettavissa: <https://oikeus.fi/syyttaja/fi/index/tiedotteet/2018/02/syytteitanostettuturunpuukotuksiaoskevassaasiassa.html>. Luettu: 11.5.2018.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus 2018: Tiedote. Luettavissa: https://oikeus.fi/karajaoikeudet/varsinais-suomenkarajaoikeus/material/attachments/oikeus_karajaoikeudet_varsinais-suomenkarajaoikeus/v-sko/ijigXjnx1/15.6.2018_Abderrahman_Bouanane.pdf. Luettu: 9.7.2018.

LIITE

Arvoisa vastaanottaja

Teen opinnäytetyötä Poliisiammattikorkeakoululle aiheena vasemmistoradikalismi 2010-luvun lopun Suomessa. Tutkimukseni kannalta olisi tärkeää, että saisin kuulla juuri Teidän näkemyksenne alla olevassa haastattelurungossa tarkemmin jäsennellystä aiheesta. Tutkimukseni aineistonkeruumenetelmänä käytän teemahaastatteluja. Haastattelutapahtumien on tarkoitus olla luonteeltaan hyvin keskustelunomaisia, eikä sivuraiteelle ajautumisestakaan ole haittaa. Tarkoitus on, että jokainen haastateltava tuo esiin omaa sekä paikallista näkemystä aiheeseen. Kaikki tutkimuksessa haastateltavat henkilöt työskentelevät poliisiorganisaatiossa. Luvallanne tulen nauhoittamaan haastattelut, joka on tärkeää aineiston myöhemmän analyysin mahdollistamiseksi.

Luottamuksellisuus

Kaikki yksittäisen vastaajan tunnistamisen mahdollistavat tiedot tullaan poistamaan aineistosta niin, ettei valmiista tutkimuksesta vastaajat ole tunnistetavissa. Tutkimuksessa voidaan viitata esimerkiksi henkilön lausumiin haastateltava A:na, joka työskentelee ison poliisilaitoksen palveluksessa. Lähtökohtaisesti tutkimus on tarkoitettu julkiseksi, eikä siinä ole täten tarkoitus käsitellä haastateltavan tunnistetietoja, poliisin operatiivista taikka muutenkaan salassa pidettävää tietoa.

Lisätiedot

[Poistettu yhteystietoja]

Ystävällisin terveisin,

Mitri Saarinen

Poliisiammattikorkeakoulu

Teemahaastattelurunko

- **Haastateltavan asema ja kokemus käsiteltävästä aiheesta**
- **Vasemmistoradikalismi 2010-luvun lopun Suomessa**
 - Ilmiöstä yleisesti sekä valtakunnallisella että paikallisella tasolla
 - Ilmiöön liittyvät ryhmät ja toimijat
 - Tulevaisuus
- **Vaikutukset yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle**
 - Ilmiön vaikutukset YJT:lle
- **Kuinka poliisi ottaa ilmiön ja ryhmät huomioon**